

Tomus primus

R. VOLATERRANI COMMENTARIORVM VREANORVM LIB. II. 1

Segmentorum cœlestium breuis explanatio.

N TELLVRE metienda quale ac quantū considerari solet. Primum chorographi est: aut cuiusuis grāmatici seu periti regionum simul & picturæ: singula enim sectatur, maria, mōtes, flumina, portus, oppida, quæq; citra proportionis curā describendo. Secundū uero cosmographi tantum, aut mathematici: ubi orbis magnitudinem ad cœli rationem accōmodare: præterea dierum noctiumq; uarietatem, ac incolarum situsq; differentiam & naturā inspicere oportebit. De hoc igitur paucis ex Ptolemæi, tum aliorum libris autorū ante omnia differendum: ut plane hoc deuorato tædio liberum sit loca ipsa quod ad reliquam pertinet historiā enarrare. Quartam sphaeræ partem specie chlamydis ponit habitam, longitudine ab insulis fortunatis usq; ad Sinarum regionem in partes quas Græci *μῦθια*, nostri uero mathematici gradus uocāt, clxxx. spatio segmentorum meridianorū xxxv. quinq; gradus quolibet obtinente, tertiāq; horæ parte distāte. Gradus item xv. hora qualibet habente dissimiles, alioqui nec eodem omnes spatio, ob segmentorum angustiam, quanto magis polo propinquant. Horum igitur graduum differentiam per remotionē ab insulis ipsis fortunatis, Temporis uero à ciuitate Alexandria siue ad ortum, siue ad occasum accipit: horarum æquinoctialium xij. spatio, Marini Tyrii mēsuram interpolando, qui xv. scripserat, nimium orientē transgressus. Totam itaq; nostri orbis longitudinem super æquinoctiali xc. mil. stad. metitur, quæ milliaribus constant xi. millibus ac ccl. Super segmento autem maxime septentrionali, qui per Thylen scribitur, stad. xl. mil. Dcccxlviij. Super Syenes lxxij. Super Rhodi segmēto qui mediam ferè latitudinem tenet lxxv. latitudinē uero à Thyle ad æquinoctialem gradibus lxxij. terminauit, & ultra quicquid ad oppositū Meroes segmentū protrahitur: Marini similiter descriptione interpolata, qui usq; ad capricornum processerat. Climatis insuper viij. Segmentis uero (Sic enim Plinius lineas uocat parallelas) xxi. distinxit incuruis ob sphaeræ obliquitatē: ac horis viij. differentiibus. Gradus autē non sicut in longitudine sunt inæquales, sed eodem omnes cum æquinoctiali obtinent portionem, tantū numero discreti. Nam polo uiciniora climatum segmenta paucioribus distāt gradibus, ex quo minus habent telluris, plus uero temporis diurni. In primis sub æquinoctiali dies semper xij. horarum esse uoluit. Longitudinis uero sub eo gradus unus lxxij. ac semis milliarum continet, id est, stadia quingenta. Trāsit autem per Aethiopicam regionē, Taprobanen, & Chersonesum auream. Primū segmentū horis xij. xv. gradibus ab æquatore iij. xv. Secundū segmentū horis xij. xxx. grad. ix. xv. Tertiū segmentū principium primī climatis horis xij. xlv. grad. xij. xxx. Gradus unus in eo longitudinis cōtinet milliarum lx. Quartū segmētum mediū primī climatis Dia Meroes horis xij. grad. xvi. xxx. Trāsit per Meroen & extremos Arabiae fines ac initium gangetici sinus & magni. Quintū segmentū principiu secūdi climatis, & finis primī horis xij. xv. gradibus xx. xliij. Sextum segmentū, medium secūdi climatis Dia Syenes horis xij. xxx. grad. xxv. li. Vnus in eo longitudinis gradus milliarum ferè lvij. continet. Trāsit per Getuliam & mediam Indiam extra Gangem. Septimum segmentum principiu tertij climatis, & finis secūdi horis xij. xlv. grad. xxvij. xij. Trāsit per Libyam interiorem. Octauum segmentū medium tertij climatis Dia Alexandreas horis xiiij. grad. xxx. xij. Vnus in eo longitudinis gradus milliarum ferè liij. cōtinet. Trāsit per Mauritaniam Tingitanā, Africam minorem, Syrtim magnam: Arabiae petrae medium, Ostia tygridis, sinum Persicum, Carmaniam, Drangianā, Aracosiam. Nonum segmētum principiu quarti climatis horis xiiij. xv. grad. xxxiiij. xvij. Trāsit per montes Athlanticos, Africae littoralia, sinum Numidicū, medium Babyloniae & Persidis, ac extremam Asiae partem. Decimum segmētum medium quarti climatis Dia Rhodu horis xiiij. xxx. grad. xxx. Vnus in eo longitudinis gradus cōtinet milliarum L. Trāsit per fretum Herculeum, Sardinie finem, Lilybœum, Strophades, mediā Peloponnesum, mare Adriaticum. Myrtoum, Rhodum, Halicarnassum, Patara, sinum Issicum, Mesopotamiam, Assyriam, Parthiam, Paropanifades. Undecimū segmentū principium quinti climatis, horis xiiij. xlv. grad. xxxviij. xxxvi. Vnus in eo longitudinis gradus cōtinet mil. xlix.

Ex horæ quarta parte differentia.

Dia Meroes

Dia Syenes

Dia Alexandreas

Dia Rhodu

a Trāsit

Dia Romes

Trāsit per Beticam, pelagus balearicū, Pelorū, Siciliae insulas, Veliā Calabrie promon:
Epirum, Thebas, Clazomenas, Tripolim, Iconiū. Duodecimū Seg. Dia Romes siue Helle
spontu mediū quinti climatis, horis xv. grad. xli. lvi. Vnus in eo longitudinis gradus cōti-
net mil. xlvij. Transfit per Lunæ montē, qui sinū recipit Vlyssiponensem, Toletū, Segobri-
cam, Barcinonem, Corsicæ partē septentrionalem, Romā, Misēnū, Neapolim, Garganum
montē, Dirrachium, Candauiae montes, Lemnum, Hellepontū, Troadis regionē, Antitau-
rum, Armeniam minorē, Caspios, Hyrcanos, Scythiam extra Imaum, Sericam, Decimum
tertiū Segmentū principiū sexti climatis per Byzantios horis xv. xv. grad. xliij. xv. Vnus
in eo lōgitudinis gradus milliaria xlv. cōtinet. Trāsit per Brearos, Vacceos, Masburgos,
Calagurium, mediū Iberum, Tolosam, Arelate, Massiliam, Alpes Italiae, Genuam, & eius
littora: Lucā, Perusiam, Firmū, insulas diomedead, Traguriū, extremam Mœsiā superio-
rem, Byzantiū, Paphlagoniā, Cappadociam, Ponti oram, Trapezūtē. Decimū quartum

Dia Pontu

Seg. Dia Pontu mediū sexti climatis, horis, xv. xxx. grad. xlv. ij. unus in eo lōgitudinis gra-
dus continet milliaria xliij. Transfit per Callacos, Astures, Cantabros, Aquitanos, Aruer-
nos, Auscios, Allobrogas, Alpes, Venetias, Benacum, Tergestū, Illyricū, Pannoniae infe-
rioris extrema. Dacie partē, Danubiū, Pontū, Mare Caspium, Sacarū regionem. Deinceps

Ex semihora
differentia.Dia Bory
sthenos

ex semihora differentia. Decimum quintum Seg. septimi climatis Dia Borystheneos, horis
xvi. grad. xlvij. Vnus in eo longitudinis gradus cōtinet milliaria fere xli. Transfit per ostia
Ligeris, Galliā Lugdunensem, Parrhisios, Remos, Argentoracū, Eremū Eluetiorū, Marco-
mannos, Borystheneos ostia, Tauroscythas, Tauricā Chersonesum, Scythiā extra Imaū. De-
cimum sextum Seg. horis xvi. xxx. grad. li. xxxij. Vnus in eo longitudinis gradus mil. fere
xxxvij. cōtinet: trāsit per ostia Sequanæ Bellouacos, Atrebates, Coloniā Agrippinam,
Longobardos, Poloniā minorē, Mæotidem, Sericā regionē. Decimum septimū Seg. ho-
ris xvij. grad. liij. Vnus in eo longitudinis gradus cōtinet milliaria xxxvi. Transfit per Can-
tios, Londinū, ostia Rheni, partem oceani germanici, Phrisios, Poloniā maiorem, Roxola-
nos, Tartaros, ostia Tanais, partē Sericæ regionis. Decimum octauū Seg. horis xvij. xxx.
grad. lvi. Vnus in eo longitudinis gradus cōtinet milliaria xxxv. Transfit per mediam Bri-
tanniam, Saxones, ostia Albij & Vistulæ fluminū. Phennos, Gythones, conuersionem Ta-
nais, Rha flumen, Scythiam intra Gangem, sericam regionē. Deinceps ex hora differētia.

Ex hora dif-
ferentia

Decimum nonum Seg. horis xvij. grad. lviij. Vnus in eo lōgitudinis gradus milliaria fere
xxxij. cōtinet. Transfit per Iberniæ & Scotiæ Britannicæ partē, Cimbricā Chersonesum
insulam Scandauiam, Oceanū germanicū, Leuonios, Rypheos: ubi aræ Alexandri. Vige-
simum Seg. horis xix. grad. lxi. Vnus in eo lōgitudinis gradus milliaria cōtinet fere xxxij.
Transfit per extremā septentrionalem Iberniā, & Oceanū Deucalēdoniū & Sarmaticū,
Hyperboreos, & extremos Scythiæ populos. Vigesimal primum Seg. per Thylen horis
xx. grad. lxij. unus in eo lōgitudinis gradus cōtinet milliaria xxvij. Et hæc quidē segmen-
ta, quæ cū æquatore erunt numero xxij. cumq; indice mox abaci sequētis cōuenient. Inter
climata uero interualla sunt huiusmodi. Primū stadiorū quinque milliū ccccxv. Secundum
quatuor milliū Dccc. Tertium quatuor milliū cccxvi. Quartū trium millium Dxxxvij.
Quintū trium millium cl. Sextū duum millium Dcxxvi. Septimū duum millium cclxxv.

Per Thylen

Ratio Gnomonis & umbrarum ex Plinio, ac Ptolemæo.

Gnomonis &
umbrarum
ratio

LINIVS uero umbris & Gnomone, quem umbelicum uocat, hæc interual-
la distinxit, ut quarta pars Sphæræ xc. gradibus constans, ita uariet Gnomo-
nem, ut quanto is à Sole recesserit, maiores iaciat umbras. Ex quo in Aegy-
pto ac eius parallelo æquinoctij tempore, umbra paulo plus quam dimidiam
Gnomonis mensuram efficit. In regione Venetiæ & eius parallelo, qui gradibus
xlvi. distat ab æquinoctiali, eo quod mediū spatium quartæ sphæræ partis corripit, um-
bra par est Gnomoni. In urbe Roma quæ gradibus prope xliij. attollit: nona pars Gnomo-
nis umbræ deest: quod nona pars de partibus lx. deficiat, quæ mensura superest umbrae in
parallelo per Borysthene gradibus prope xlix. distante. Nos tamen posteriores qui in hac
arte diligentius scripserunt sequemur. Quapropter ex Ptolemæi editione magna, quæ Al-
magestum uocant lib. ij. indicem pulcherrimū subiunxit: qui res huiusmodi demonstrat.
Primo climata vij. Lineas parallelas xxxix. Latitudinē cuiuslibet circuli ab æquinoctiali.
Nomina locorū supra quæ transeunt lineæ. Quantitatē umbrarum per partes Gnomonis
sub

sub predictis lineis existētes in signis æquinoctialibus & tropicis. Præterea in quibus regio-
nibus umbra est meridionalis, & nulla. Nā quādo Sol distat à tropico Cancrī tot gradibus
quot ponūtur in linea, umbra est nulla; tunc enim supra uerticē consistit. At quādo paucio-
ribus distat tunc umbra est meridionalis: quando uero pluribus, est septentrionalis usque
ad secundū clima quod transit Dīa Syenes. Deinde septentrionales tantū umbræ scribun-
tur usq; ad lineam xxij. inde reliquæ facile deprehendi possunt ex adnotatarū proportione
usq; ad lineā xxxij. Postea uero in sequentibus usq; ad polum umbræ uoluuntur. Et ideo
mensibus & non horis linea quælibet adnotatur. A linea uero xxxij usq; ad xxix. adnotan-
tur horæ. Ab ea uero usq; ad xxv. semihoræ. Quæ deinde sequūtur usq; ad prima lineam,
quartæ horarum partes. Gnomon autem constituitur partium lx.

Lineæ paral- lelae	Longitudo horarum		Latitudo linearum		Partes gno- monis in æquatore	In Cancro	In Capricor- no	Umbra me- ridiō, & nul.
	Ho	M	G	M				
Circulus eq. noctialis	12	0	0	0	0	0	26 2	30 26 30
	2	12	15	4	15	Taprobane	4	21 21 20 52 0 57 30
	3	12	30	8	15		8	50 16 30 37 54 69
Principium pri. climat.	4	12	45	12	30	Meroe	13	20 12 0 44 40 47 46
Prin. ij. cli.	5	13	0	16	27	Napata	17	46 7 45 51 0 54
Umbra sep. Prin. iij. cli.	6	13	15	20	14	Syene	22	10 5 45 58 41 31
	7	13	30	25	51	Thebais Ptolemais	26	30 0 0 65 50
	8	13	45	27	12	Alexandrea	36	50 5 30 74 10
Prin. 4. cli.	9	14	0	30	22	Phœnicia medium	35	5 6 50 85 5
	10	14	15	35	18	Rhodus	39	30 10 0 95 5
Prin. 5. cli.	11	14	30	36	0	Smyrna	43	36 12 55 105 26
	12	14	45	38	36	Hellespontus Roma	47	50 65 40 114 55
Prin. 6. cli.	13	15	0	40	56	Massilia Byzantium	52	10 18 30 137 50
	14	15	15	43	15	Pontus Venetia	55	55 20 50 140 15
Prin. 7. cli.	15	15	30	45	1	Danubij fontes	60	0 25 15 155 5
Medium	16	15	45	46	51	Borysthenis ostia	63	55 25 30 174 55
	17	16	0	48	32	Meotidis medium	67	50 27 30 188 35
	18	16	15	50	15	Britanię maio. australia.	71	26 29 55 208 20
	19	16	30	51	30	Rheni ostia	75	25 31 25 229 20
	20	16	45	52	50	Tanais ostia Londinū	79	5 33 20 253
	21	17	0	54	1	Brigantium	82	35 34 55 278 45
	22	17	15	55	0	Britanię maioris mediū	85	20 36 14 304
	23	17	30	56	0	Britanię maio. borealia	88	50 37 40 335
Media hora	24	17	45	57	0	Britanię mino. australia	92	25 39 20 372 40
	25	18	0	58	0	Britanię mino. borealia	69	0 40 44 419 5
	26	18	30	59	30	Supra insulas boreales		
Deiceps ho- ra.	27	19	0	61	6	Thyle		
	28	19	30	64	0			
	29	20	0	65	0			
	30	21	0	64	30			
	31	22	0	65	30			
	32	23	0	66	0			
Umbra uol- uuntur.	33	24	0	66	10			
	34	M.	0	67	0	37 M.	0	78 20
	35	M.	0	69	30	38 M.	0	84 0
	36	M.	0	73	20	39 M.	0	90 0

Polus Articus.

Abacus alius ex eodē autore ad deprehendendā nobiliū locorū longitudi. ac latitudi.

Loca	Longitudo		Latitudo	
Ex Hispania	GM	GM	GM	GM
Sacrum promontorium	2	30	38	15
Betis flu. ostia	5	20	37	0
Anæ flu. ostia	4	20	37	30
Menestei portus	5	30	36	30

ABACVS LOCORVM NOBILIVM

	Longitudo		Latitudo			Longitudo		Latitudo	
	GM		GM			GM		GM	
Calpe mons	7	36	36	15	Florentia	53	30	43	0
Iulia regia	8	30	38	0	Pifa	53	20	42	30
Corduba	0	20	38	20	Arretium	54	20	43	30
Caridemū promontoriū	11	20	36	30	Sena	54	20	42	20
Neli flu. Cātabrorū ostia	12	0	45	10	Fauentia	54	10	43	30
Carthago noua.	13	0	37	30	Ariminum	53	10	43	30
Pallantiæ flu. ostia	15	0	39	30	Roma	36	30	41	30
Iberi flu. ostia	15	30	39	20	Priuernum	37	50	41	30
Taraco	16	20	41	0	Cumæ	36	10	41	30
Barcinon	17	15	41	0	Capua	36	30	41	20
	Ex Gallia,				Parthenope	40	0	41	0
Garumnæ flu. ostia	18	30	46	30	Petulia	40	30	38	30
Burdegale	16	0	59	0	Tarentum	41	30	39	30
Aruerni	21		45		Hydruntum	43		39	
Rothomagus	21	30	51	0	Iapigium siue Salentinū				
Sequanæ ostia	23	0	50	30	promontorium	41	20	38	30
Lugdunum	24	15	45	20	Brundisium	42	30	39	20
Luxetia Parthistorū	24	30	48	30		Ex Sicilia			
Mosæ ostia	25	30	53	30	Pelorus promon.	31	40	38	30
Itium pmon. Morinorū	25		53		Drepanum	36	30	36	20
Rhedones	21	45	47	20	Lilybœum promon.	37	0	36	0
Aueldæ	24		45	30	Panormus	37	0	37	0
Vifontium	27		45	45	Hibla mons	38	20	37	0
Forumulium	27	20	45	30	Aetna	39	0	38	0
Vari flu. ostia	28	20	43	0	Agrigentum	38	30	36	20
Massilia	25	30	43		Syracusæ	39	30	37	
	Ex Germania				Pachinus promon.	36	0	36	20
Rheni ostiū occidentale	27		53	15		Ex Sarmatia			
Agrippinensis	28	45	51	30	Borysthenis medium	53	0	30	40
Rauricum	29		48		Borysthenis ostia	57	30	48	30
Amasi ostia.	28		55		Riphei montes	63	0	57	30
Amasi fontes	34		56		Tanais ostium orientale	67	0	54	30
Vifurgis ostia	35		51		Occidentale	66	20	45	10
Vifurgis fontes	34		52			Ex Thracia			
Vistulæ ostia.	45		55		Nessi ostia	51	30	41	30
	Ex Pannonijs				Abdera	52	10	41	30
Flexum	40		42		Rhodope mons	52	30	41	30
Theutoburgium	44	15	25	20	Byzantium	56	30	43	0
Taururum	45	0	45	0		Ex Macedonia			
Cibalís	43		45	30	Pindus	47	40		
Sirmium	44	30	45		Phæstus	47	18	39	20
Aramsci ubi buda	43		48		Antigonea	46	40	41	20
	Ex Illyrico				Strimonis ostia	50	15	41	20
Sicum	43		43		Penei ostia	50	30	39	20
Salona	43	20	43	30	Olympus	50	0	39	20
Lyffus ultimum	45		41		Ossa	50	40	29	40
Arba	40	20	43	20	Othrys mons	50	0	40	30
Corcyra uel Nigra	44		41		Pelion	51	10	39	20
Scorda	45	20	41		Larissa	51	20	38	30
	Ex Italia				Athos	51	0	38	40
Genua	30		42	30	Lemnos insula	53	20	40	30
Mediolanum	30	30	44	20	Scyros insula	54	0	39	0
Ticinum	30	30	44	0		Ex Epiro.			
Parma	32	10	43	30	Acrocerauni montes	44	20	39	10
Bononia	33	20	43	30	Butrotum	45	30	38	20

ABACVS LOCORVM NOBILIVM

	Longitudo		Latitudo			Longitudo		Latitudo	
	GM	GM	GM	GM		GM	GM	GM	GM
Acheron flu.	47	10	38	20	Memphis	62	0	29	20
Ambracia	48	0	38	10	Heliopolis	62	30	28	30
Actium	48	15	37	30	Syene	62	0	29	20
Leucas promon.	48	20	37	40					
Acheloi insula	48	30	37	30	Ex Asia minore				
Ithaca insula	48	0	37	30	Abydus	55	20		
					Ilium	55	30	41	0
Ex Achaia					Tenedos	55	0	30	30
Calidon	48	0	37	40	Lesbos	55	0	40	0
Eueni ostia	48	0	37	30	Mytlenē	55	40	39	40
Cyrrha mons	50	0	37	30	Gnidus	56	15	36	0
Delphi	50	0	37	40	Smyrna	57	20	38	20
Parnassus	51	0	37	30	Colophon	57	40	38	20
Thespia	51	20	37	40	Ephesus	57	40	37	40
Orchomenus	51	20	37	40	Maandri ostia	57	40	37	20
Cytheron	52	30	37	40	Pergamum	57	20	39	30
Eleusis Athenæ	52	20	37	10	Samus	57	0	37	20
Aulis	53	30	37	30	Cous	57	0	36	20
Chalcis	53	30	38	0	Rhodus	57	20	35	20
Chersonesus	54	30	38	10	Miletus	58	0	37	0
Caphareus promon.	55	0	37	20	Laodicea	59	30	38	40
Delus insula	55	20	37	20	Antiochea	59	30	38	
Olearus	55	20	37	30	Tarfus	67	40	36	30
Scirphus insula	55	0	36	30	Thermodontis ostia	67	0	43	15
					Tanaïs	67	30	54	30
Ex Peloponneso					Phasidis ostia	72	0	45	0
Strophades insulae	47	20	36	10	Colchis	75	30	39	0
Alpei ostia	49	20	35	35					
Pilum	48	40	36	0	Ex Syria				
Elis	49	10	35	30	Carmelus	66	20	22	20
Troezen	49	10	35	20	Ptolemais	66	30	33	0
Lacedæmon	50	10	35	30	Iordanis	67	40	32	30
Eurota ostia	50	30	33	10	Tyrus	67	0	33	20
Epidaurus	51	1	37	30	Sidon	67	0	33	30
Inachi ostia	51	30	35	30	Libanus	68	30	34	10
Corinthus	51	15	36	30	Casius mons	68	30	35	20
Isthmus & Nemea	51	1	36	20	Damascus	69	0	33	0
Argos	51	20	36	10					
Mycenæ	51	30	36	10	Ex Iudæa				
Ægina	52	20	36	30	Iopata	65	40	32	30
					Azotus	65	15	31	30
Ex Africa					Afcalon	65	0	31	40
Tingis Cæsarea	6	30	35	20	Sebasta	65	40	32	30
Atlas minor	6	0	33	20	Hierosolyma	66	15	31	10
Vtica	23	0							
Carthago	34	30	32	40	Ex Assyria				
Syrtes parua	38	30	32	0	Ninus	78	0	36	40
Triton palus	38	40	29	40	Babylon	79	0	30	0
Syrtes magna	43	10	31	0	Ctesiphon	80	0	35	0
Cyrenæ	50	0	31	20	Cambisis flu. ostia	81	10	42	30
Ex Ægypto					Ex India				
Alexandrea	60	30	31	20	Bactra	116	0	41	0
Canopus	60	30	31	0	Oxiana	117	10	44	40
Nili primum ostium	60	30	31	1	Bragma	128	0	19	0
Vltimum	63	15	31	10	Ganges	129	0	17	20
Thebe	63	30	25	30	Gangis primum ostiū	144	30	18	10
					Quartum	307	14	18	10

ABACVS LOCORVM NOBILIVM

Prouinciarũ principia, media & fines	In longitudinis & latitudinis gradibus					
	Lõgitudò			Latitudo		
	GGG			GGG		
Ex Europa	P	M	F	P	M	F
Hibernia	7	13	18	82	58	57
Albion insula	14	22	30	62	56	51
Hispania Bética	4	8	12	40	38	36
Lusitania	2	6	12	41	36	37
Tarraconensis	4	12	20	45	39	34
Aquitania	17	16	21	55	51	43
Lugdunensis	16	20	24	51	45	39
Belgíca	22	25	29	55	43	49
Narbonensis	21	25	29	45	43	42
Germania magna	27	36	46	59	52	48
Rhetia	29	30	31	47	46	45
Vindelicia	32	33	34	47	46	45
Noricum	34	35	36	49	47	45
Pannonia superior	37	42	48	47	46	45
Pannonia inferior	41	43	45	47	44	42
Illiricum	36	42	49	45	39	34
Delmatia	37	40	46	44	42	41
Italia	28	36	44	45	41	38
Corfica	30	34	39	41	40	39
Sardinia	29	31	33	39	37	35
Sicilia	36	38	40	39	36	43
Sarmatia	47	59	72	68	54	41
Taurica	60	62	64	48	47	46
Iazyges	43	44	45	48	47	46
Dacia	43	51	59	48	45	43
Moesia superior	45	47	49	44	43	42
Moesia inferior	47	52	57	48	45	43
Thracia	51	53	56	44	42	41
Chersonesus	54	0	55	41	0	41
Macedonia	44	49	54	48	45	38
Epirus	44	46	49	39	37	36
Achaia	48	50	53	38	37	36
Eubœa	52	53	55	38	37	36
Peloponnesus	46	49	51	35	2	34
Creta	52	53	55	55	44	34
Ex Africa						
Mauritania Tigitana	6	12	18	35	30	26
Mauritania Cæleriensis	11	18	26	36	31	20
Africa minor	26	36	46	14	30	20
Numidia	20	33	46	38	32	26
Setia	156	166	177	51	44	47
Cyrenæ	47	49	51	31	26	21
Marmarica	51	58	65	39	31	23
Ægypti mediterranea	52	58	65	39	31	23
Libya interior	1	24	41	33	19	5
Æthiopia sub ægypto	59	70	82	22	11	1
Meroe	61	73	85	12	14	16
Æthiopia interior	80	45	80	12	14	16
Ex Asia						
Pontus & Bithynia	56	59	62	43	41	40
Asia minor	55	58	62	48	41	35
Lycia	59	60	61	37	36	35
Galatia	61	63	66	44	41	38
Pamphylia	61	62	64	38	36	35
Cappadocia	62	65	68	51	44	37
Armenia minor	65	68	71	42	39	37
Cilicia	64	66	69	38	37	36
Sarmatia Asiatica	64	75	87	55	50	46
Colchis	71	72	74	46	45	44
Iberia	74	75	76	46	45	44
Albania	77	81	85	47	45	44
Armenia maior	71	75	76	44	41	38
Cyprus	61	64	67	36	34	33
Syria	66	69	73	39	35	30
Palæstina & Iudæa	64	65	67	32	31	30
Arabia Petrea	65	67	69	31	29	28
Mesopotamia	72	75	79	44	39	34
Arabia deserta	72	75	79	35	32	29
Babylonia	28	59	80	35	22	29
Assyria	76	79	82	39	37	35
Media	80	89	99	43	38	34
Susiana	80	84	88	38	34	30
Persia	85	89	94	35	32	29
Parthia	94	97	100	42	40	38
Hircania	94	97	100	42	40	38
Arabia felix	65	69	74	39	30	11
Carmania	94	99	104	29	23	18
Margiana	101	103	106	43	41	39
Bactriana	111	115	119	44	41	39
Sogdiana	117	120	124	45	43	41
Scythia intra Imaum	91	97	104	48	45	43
India intra Gangem	109	128	147	37	24	11
Aria	103	106	111	28	35	33
Paropanisus	113	116	119	38	35	33
Drangiana	103	107	111	32	30	28
Aracofia	112	115	118	32	30	28
Gedrosia	105	111	118	28	22	17
India extra Gangem	137	154	172	35	18	1
Aurea Chersonesus	145	157	169	9	5	2
Sinarum regio	175	177	180	26	10	2
Taprobane	116	125	135	12	6	1

DE PERIOECIS, ANTOECIS, ANTICHTHONIBVS,
Periscijs, Amphiscijs, Heteroscijs, Antiscijs.

ED locus exposcit ut de terra deq; habitatorib⁹ eius pauca in uniuersum referam. Terram ipsam stabilem rotundamq; ob naturalem grauitatem in medio conuiescere par est: quæ res in primis est argumētum, sphericam esse, quū sit necesse undiq; ab extremis æque abesse, ut in libris scribitur Meteororū. Ex quinque autē zonis, quū duæ sint omnium cōfessione temperatiores, ex ijs Cleomedes de orbibus caelestibus quatuor facit habitationes. Primā dimidiā apparentē uers⁹ arcū, quā nos homines cogniti colimus. Alterā dimidiā in eodē climate terræ nobis circūuersā, quā incolere ij quos uocat Perioecos, id est, circūcolas putant. Tertiā habitationē qui alterā temperatā uersus austrū colūt, uocatq; Antæcos, id est, anticolas & antomos, q; humeros nobis obuertant. Quartā qui Antæcis aduersam sub terra colunt regionem, quos Antichthones siue antipodas nominat, q; nobis è diametro uestigia uertant. Nostri uero Perioeci nō nobis è diametro uestigia, sed Antæcis nostris obuertūt. Cū Perioecis cōmunia habemus, Primo quidē eandē incolimus temperatā. Deinde eodē tempore hyemē atq; estatē, aliāq; anni tempora habem⁹, incrementa itē diminutionesq; dierū ac noctium. Differentiā uero tantū in diebus ac noctib⁹, q; luce apud nos existente, apud illos noctem esse oportebit, & cōtra. Nō tamē exacta ratione sol illis oritur, quū nobis occidit. Nā hoc pacto apud nos longa dies apud illos longa foret nox, & quatuor anni tempora apud nos uariarent auctu & diminutione noctiū. Sed quū terrā sphericā sol circūagat, eos ex ordine paulatim illustrat, quibus terræ tumoribus suppositus radios primū iniicit in itinere. Quare adhuc supra terrā nobis cernitur, quū alius alijs exoritur. Cū Antæcis uero cōmunia simul nobis, q; unū quidē illis & nobis est hemisphæriū & dies, uerū apud nos maxim⁹ est dies, apud illos minimus, & cōtra. Variatur autē inter nos anni temporibus & auctu diminutionesq; dierū & noctiū. Cū antipodibus nihil omnino cōmune habem⁹, sed omnia cōtraria. Posthæc è quinque zonis tris habitationes ex umbra Solis nominat idē Cleomedes. Periscios primū uocat eos qui sub uerticibus cōstituti sunt, si modo sunt ulli, quibus annus in unū diē, unamq; noctē diuidit, sexq; signa perpetuo eadē sunt supra terrā, & totidē subter. Umbra igi⁹ illis molarū more circūuoluunt. Alterā habitationē sub æquinoctiali Amphiscios uocat, quos Sol trinis umbris uerberat: una per cathetū, alteris utrinq; discedens. Tertiam uero habitationē, quæ terras tēperatiores cōprehendit, nostrā uidelicet & antæcorū, q; alterā tantū umbrā habemus, nos ex uno polo, illi ex altero, appellatq; Heteroscios. Sunt & Solis Antiscij, qñ in anno in similitudine Sol incidit parallelū: uerbū gratia x i x . pars Leonis est Antiscij primæ partis Tauri, & prima Geminorū est Antiscij xxix. Cancrī. Sed hæc nihil ad habitatores, nisi q; secūdū Mathematicos magna in Genesi & reb⁹ humanis portē dūt momēta. Præter hæc autē umbræ maiores & minores, dextræ ac sinistrae dicunt. Minores quū Sol est in meridie, maiores uero quū est in oriente aut occidēte, ut Vir. Maioresq; cadūt altis de mōtib⁹ umbræ. Dextras q; nos habem⁹, q; polū arcticū habitam⁹. Sinistras q; meridiē. Nā oriēs unde initiū est Solis & astrorū, septentrionē dextrorū habet, Sinistrorū uero meridiē. Luca. Ignotumq; Arabes & uos uenistis in orbē. Umbras mirati nemorū nō ire sinistrae. Ex quo auspiciā septentrionē uersus feliciora putabant, ut Ver. In tonuit laeuum. Læuum em̄ ex parte nostri orientē respicientium, ex parte ipsius orientis dextrū est.

Quantum orbis habitetur, eiusq; generatim dimensio.

VNC habitata finis spectandus, quam Ptolemæus ex parte arcti & austri ac orientis terra terminat incognita, non tam conscientia rei quā mathematica putauerim ratione persuasus, ut ex quartæ partis descriptione omnia perfectius monstraret. Nam uniuersam terram cognitam, oceano uelut insulam, circumfusam esse, in confesso non solum apud Homerum, sed & Orpheum ita canentem. κλυλον ἰκαμάτου καλλιζοον ὠκεανοῦ, ὃς γαῖαν δαίρησι πρὶς ἀμειλίξας. Et Dionysiu poētā, πάντι δ' ἀκαμάτῃ φέρεται ἑὸς ὠκεανοῦ, εἰς μὲν εὐρ, πρὸς δ' ἐπωνυμίστην ἄρην. Quod quidem experimentis cognitum: Diui Augusti septentrio totus ad Scythicum pelagus remigatus, ac teste Plinio conterminat Cymbrico Chersoneso Glessariæ sunt insulæ, à Græcis Electrīdes ab electri copia uocata, quas Noruuegiam ac Suetiam hodie

Terra forma

Zona

Perioeci

Antæci

Antichthones

Antipodes

Tres habitationes

Periscij

Amphiscij

Heteroscij

Antiscij

Umbra maiores & minores, dextrae, ac sinistrae

Glessariæ

insulæ

Noruuegia

putamus esse. Altera uero parte ex Indico pelago ad mare Hircanum Macedonum armis Seleuco atq; Antiocho regnantibus nauigatum. Circa Caspium quoque multa oceani litora explorata. Ex parte autem occidentis magna pars meridiani sinus lustrata Alexandri Magni uictorij. Hanno quoque Carthaginensis uir potens à Gadibus ad Arabum finem circunuectus, nauigationem eam scripto prodidit. Sed iam ueterum testimonio non egerimus, dei prouidentia ac felicitate nominis Christiani longe late que nobis orbe patefacto, quum insulas Britannicas & ultimam Thylem olim inadcessas, priscam exutas immunitatem adiri atque frequentari quotidie, tum diuinis personare laudibus, uideamus. Ad Zephyrum prorogatus item terminus, regis Hispaniæ uirtute, ultra fortunatas multis partibus, ad nostros Pericecos nauibus transgressis ac insulis repertis. Ad austrum uero regis Lusitaniæ nauæ ultra Capricornum præteruecti Antæcos contigerunt. Iidem quoque mediam Zonam, hoc est, totam sub zodiaco partem habitam esse monstrantes, poetarum & Aristotelis ipsius falsam de hac opinionem patefecerunt. Continens tamen nullum ultra zodiacum uersus meridiem ab eis repertum, præter insulam quandam, neque sanè aliud credere par est quàm hoc apparens, quod aquæ locus non esset si decuplo terram ex ipsius philosophi sententia superet. Qui autem sub æquinoctij catheto sunt, coloratiores (ut ait Ptolemæus) existunt, minus autem pro portione recedentes. Verum quid causæ sit quod sub eodem parallelo alijs magis alij sint atrii, ut Mauritanii magis quàm Indi, Strabo siccitati, aquarum que penuriæ adscribit, quæ in oriente magis scatent. Ipse igitur Oceanus à litoribus suis cognominatur, Atlanticus, Libycus, Indicus, Sarmaticus, Germanicus, Britannicus, Gallicus. Eodè modo & sinus quos efficit, ut Persicus, Arabicus, Gangesiticus, Magnus. Reliqua uero Maria aut à prouincijs dicuntur, ut Asiaticum, Phœnicium: aut ab insulis, ut Carpathium, Cyprium, Sardoum: aut à gentibus, ut Ausonium, Delmaticum, Ligusticum, Tuscum: aut ab oppidis, ut Adriaticum, Corinthiacum, Tyrium: aut à casibus, ut Myrtoum, Hellepontiacum, Ionium: aut à moribus accolarum, ut Euxinum. Ex ijs uero quæ à terra cinguntur maius Indicum pelagus est. Secundum uero nostrum mare, quod mediterraneum uocant. Tertium Hircanum. Præterea sinuum insignium, primus Gangeticus, secundus Persicus, tertius is qui Magnus dicitur, quartus Arabicus, quintus Aethiopicus, sextus Ponticus, septimus Aegæi pelagi, octauus paludis Mæotidis. nonus Adriaticus, decimus sinus Propontidis. Insularum uero seu peninsularum prima Taprobane. Deinde Albion insula Britannorum. Deinde Aurea Chersonesus. Quarta Iuerna siue Ibernia, quinta Peloponnesus, sexta Sicilia, septima Sardinia, octaua Corsica, nona Creta, postremo Cyprus. Atque hæc quidem, ex Ptolemæo. Longitudo autem uniuersæ terræ habitabilis Straboni LXX milium stad. Plin. autem LXXV. LXXVIII. mil. pas. Latitudo LIIII. LXV. Hoc est, quinquages quatuor centena sexagena millia. Cum igitur hoc spatium tribus partibus constet Asia coniungitur Africa per dorsum Arabiæ supra Nilum, Europæ uero per dorsum supra Mæotidem iungitur. Africa ab Europa disiungitur Herculeo solū freto, per seipsam Europæ nulla parte contigua. Igitur ab occidente exordiri par est tanquàm à sinistra in dextram, nisi forte Dionysij poetæ more ordinè peruerrere uelimus, cū ille ab Africa, ceu à patria sua cœperit. Quatuor itaque magni sinus Europæ Plinio ponuntur. Primus à Gadibus ad Lacinium usque promontoriū Italiæ. Secundus à Lacinio ad Acroceraunia, inde ad Hellepontiacū. Quartus ab Helleponto ad Mæotidis ostia. Ex occidente igitur Hispania primū sese offert, ab hac initiū sumam.

HISPANIA.

HISPANIA (quam Græci Iberiam uocant) corio bubulo similem Straboni, & à Gallia montibus discretam Pyrenæis, ueteres plerique in tris diuidunt partes, Beticam, Lusitaniā, Tarraconensem. Rufus uero in prouincias sex, Tarraconensem, Carthaginensem, Lusitaniā, Callectiam, Beticam, Transfretanam. Nam insula Africae Hispaniarū est, quæ Tingitana cognominatur. Ex his Betica & Lusitania consulares, ceteræ præsidales sunt. Nonnulli recentiores in quinque: Carpetaniā, Beticam, Lusitaniā, Callectiam, Tarraconensem. Plinius in citeriorem & ulteriorem. In ulteriore igitur Betica omnis cum parte Lusitaniæ tantum cōtinetur. Hanc Anas fluuius à Lusitaniā diducit, Betis uero mediā abluat. Ex orientis parte Murgii & Vrcici oppida usque terminant. Capella ab Vrcitano inquit sine citeriorem intrat. Eius longitudinis

De æquoribus

Insula
Terre magni
tudoQuatuor ma
gni sinus
EuropæAnas
Betica
Murgii

Vrcici

dinis

Turditani hodie ciuitas Auriēsis. Asta nomen retinet. In hoc etiā tractu Turditani interiēre, gens diues, ut quæ à Carthaginensibus quondam inuenta sit præsepibus utens argenteis, uti Strabo commemorat. **LVSITANIA** à lusu liberi patris Plinio à Septētrione & meridie duobus fluminibus Ana & Doria, ab occidente autem oceano clauditur. In ora ciuitas regia Vlyxipona Plinio uocata, Antonino in Odæporico Vlyxipona: Strabonī uero Vlyxea, quæ una cum Mineruæ templo Vlyssis indicabat errores, & exercitū huc delatum, ut idem testatur autor: tandē eiecti, quod ad piraticam se conuertissent. Hæc urbs nō diu Metropolis facta cū prius Cōpostellano subesset præfuli. Pax Iulia parum à mari remota, Pacensis nūc ciuitas. Ossonoba nunc Siluensis, quantum conijcere licet, nō longe à sacro promontorio, quod nunc sanctum Vincentiū uocant. Colimbrica Plinio memorata nomen retinet. Caucium item & Emerita Augusta: Merida ab Hispanis uocata, & Augusti uictoria nobilitata. Eborā item Plinio & Antonino, Elborēsis nūc urbs. Egítania quoq; ac Sísapones duæ, noua & uetus, altera iuxta flumen Duriam sita Zamorensis putat ciuitas. Cicero in Antonium. Qui Sísaponam tanq; Misenū tenebas. Selium, Sentica, Salmantica nūc Salamanca. Sūt item plurima quæ in briga terminantur, quod antiqua Hispanorū lingua oppidū significabat. Hinc Laccobriga, Mirobriga, Arcobriga, Arabriga, Talabriga, sicuti & Burgi apud Germanos & bría apud Thracas, ut autor est Stephanus. Celtici in Lusitania ad oceanum siti sunt, quæ gens antiquitus Gallica qui ex Celtiberis eo fluxere, ut ait Plinius. Mōtes Lusitania non habet, ut Strabo. Tantū in maritimis mons Lunæ qui recipit sinum Vlyxiponensem. Lunarium uero promontorium est in Laletanis. Barbaricum promontorium è regione montis lunæ. Cuneus Græce σφῆμ ab acuitate dictus, sacro promontorio uicinus. Flumina quoq; Munda. Vacus. Tagus ramentis aureis celebris. Chalybs iuxta Aradum & Pacem Iuliam fluens. Durius Ptolemæo Doria dictus è Tarraconēsi oritur, & per fines Celtiberorum labens ad Lusitanos in Oceanum desinit. Silius. Hic certant Pactole tibi Duriusq; Tagusq;. Hæc est Lusitania quondā breuior, nūc regum auspicijs amplior, ultra Lethen etiam prorogata, quæ pars citeriorē attingit de qua iam dicam. **TARRACONENSIS** siue Citerior Hispania utrunq; cōplectitur littus Aquitanici uidelicet & Balearici maris, omniū amplissima, longitudine Plinio à Pyreneis ad Castulonem mil. pas. Dcviij. latitudine à Tarracone ad alterum littus cccviij. è radicibus Pyrenæi ubi curuatur angustijs, inter duo maria: paulatim sese pandens, qua contingit ulteriorem. Diuiditur autem in conuentus viij. Carthaginensem, Tarraconensem, Cæsaraugustanum, Clunicensem, Asturū, Lucēsem, & Bracharensem. Cōtinet oppida cccxiiij. in quibus coloniæ xij. Oppida ciuium Ro xiiij. Latinorum ueterum xviiij. Fœderatorū unum. Stipendiaria cccxij. Nūc uero ad unum regnum omnia redacta, paulo ante in plura diuisa. Nauerræ, quod inter Cantabros continetur. Castellæ, quod inter Callæcos & Astures. Aragoniæ, quod inter Celtiberos ac Tarraconenses. Igitur primum Callæci Lucēses & Brechari cognominati inferiora tenēt littora usq; ad Nerium promontorium. Horum est Flauium Brigantium Ptolemæo: Antonio autem Brigantium tantum, nunc Compostella, prope quam S. Iacobi oraculum. Huc aditur ex omnibus populis eo præsertim anno more Iobelei, quo ipsius festum die dominico celebratur. Lucus Augusti frequens urbs nunc Lucensis dicta. Lucus Asturum oceano propinquior. Brachara Augusta Ptolemæo & Antonino: cuius Præsul metropoliticus simul & primas appellatur regni Lusitanicæ. Iuxta est Iria Flauia è regione Nerij promontorij, qui nunc sancta Maria finis terræ dicitur. Insulæ sunt Cassiterides Ptolemæo numero x. à stanni copia quæ iam desijt: & in proxima Britannia nunc cernitur. Astures Callæcis proximi auri fodinis, & equis quondam nobilitati: ab Astyre, Memnonis auriga extincto domino eo adplicante originem habuere. Silius his carminibus omnia notat, Venit & auroræ lacrymis perfusus in orbem Diuersum patrias fugiens cum deuius oras, Armiger eoi non fœlix Memnonis Astyr. His paruus sonipes nec Marti natus, & idem Aut in concusso glomerat uestigia dorso, Aut molli placata celer trahit effeda collo. Plinius item de his. In eadem Hispania gens Asturia est, equini generis, quos Tieldones uocant, minorī forma appellatos Asturcones gignunt, quibus non uulgaris in cursu gradus, sed molli alterno crurum explicatu glomeratio. Mar. Hic breuis ad numerum rapidos qui colligit ungues, Venit ab auriferis gentibus Astur equus. Asturconis item Tranquillus in Nerone meminuit. Eos nūc proxima Britania mittit, sic tempore soli natura uariante, De auro

idem

idem Silius sic ait. Sed scelertum causas aperit deus, improbus Astur Visceribus laceræ tel-
 luris mergitur imis. Et redit infelix effosso concolor auro. Montibus hi muniuntur arduis:
 quibus se quondã à Saracenis cæterisq; barbaris tutati sunt, semperq; inuicti fuere. Horum
 urbes Augusta Asturica: nunc Asturicensis. Legio Germanica nunc legionensis. Brige-
 tium, Veca, nunc Ouetensis ciuitas, ubi Saracenorum temporibus multa Christianorũ tem-
 plorumq; ornamenta adseruata sunt. Ex horum finibus plura nascuntur flumina, Auus, Ni-
 bis, Tamara, Meabus, Narius, Minius, Lethe. Minius enim in mare oceanum è montibus
 Asturum delabitur, eius ferè coloris, per quem nomẽ habet, ut Isidorus testatur. Lethen ue-
 ro cæteri, Ptolemæus Limum appellat. Silius. Inferni populis referens obliuia Lethes. Stra-
 bo nominis causam dicit, quod cum Galli atq; Turduli socijs ad id flumen armis peruenis-
 sent, eo traiecto seditione orta dissidentes, eorumq; duce extincto: oblitũ quod in Hispanos
 mouerant belli, iuxta flumen refedere. Hunc etiã D. Brutus contra Callæcos profectus pri-
 mus in exercitu religionẽ fluminis expauescẽte trãsmisit. Cantabri in eodem littore orien-
 taliores Asturibus sunt, tuti & ipsi situ locorũ, ultimi sanè Hispanorum ab Augusto subiu-
 gati. Hor. Cãtaber fera domitus cathena. Horum Iuliobriga item in montibus & Vellica.
 Propius autẽ Pyreneo Vascones sequuntur gens fortissima, qui in proximam Galliam mi-
 grauerunt. Sine galea pugnat. Silius lib. iij. Aut Vasco insuetus galeæ ferre arma. Horum
 est Pompelon, quasi Pompeij ciuitas, ut ait Strabo, nũc Pampilona regni Nauarræ caput:
 præterea Calagurium Quintiliani patria. Interius autem Secontia nunc Seguntina urbs.
 Iacca. Masburgi gens Ptolemæo positi ubi nunc Burgenfis ciuitas. Vaccei, quorum Tyde
 à Diomede post bellum Troianũ de nomine patris Tydei regis Aetoliæ ædificata. Silius,
 Et quos nũc Grauios mutato nomine Graium Oeneæ misere manus, Aetolaq; Tyde. Di-
 citur & Tude sicut hodie, regibus Hispaniæ subiecta. Pallantia nũc Pallentia: flumen eius
 nominis haud longe à Valentia est, quod equidem miror tam procul ab oppido disiunctũ:
 præterea Cauca, Vifontium nunc Viseum. Toletum clarũ Ildefonso Præsule & monacho
 ac Leocadia uirgine & martyre sub Diocletiano. Huc conuenitur ad conciliũ, & episco-
 pus secundum regem primus habetur. Duæ quoq; procul etiam ab his ciuitates nouis ap-
 pellatæ nominibus, Placentina & Ciuitatensis, quæ olim fuerint non satis ausim iudicare.
 Alterum Tarraconensis littus Cathalani nunc appellati totũ una cum Celtiberis possidẽt.
 In his igitur occidentaliores sunt Bassetani: quorum Vrbi Accij, Carthago noua Hasdruba-
 lis ædificium Straboni: uetus autem Teucris Telamonis. Silius, Dat Carthago uiros Teu-
 cro fundata uetusto. Scombraria promontoriũ à scombris capiendis. Orospeida mons, Sta-
 beris item & Alonæ fluuiorum ostia: intus Bigerra, Albula nomina retinent. Setabis lino
 tenuissimo nobilitata: unde sudaria Setaba à Catullo commemorata. Hanc abluir Sucro è
 montibus oriens Orospeidanis. Silius inter Sedetanos, quos Ptolemæus Edetanos uocat,
 eum constituit. Sedetana cohors, quam Sucro rigentibus undis, Atq; altrix celsa mittebat
 Setabis urbe. Inter Sedetanos item Saguntum à mari recedens in colle, clarum fide in Ro-
 manos & Annibalis expugnatione, nunc oppidi parua mōstrantur uestigia. E regione Va-
 lentia est in ora, quam Turia interluit, Ptolemæo Turulus appellatus. Claudianus, Flori-
 bus & roseis formosus Turia ripis. Cicero in ultima contra Verrem actione, Valentino-
 rum inquit hominũ honestissimorũ testimonio. Meminit & Dianij, ut urbis claræ, & Va-
 lentia uicinæ. Sallustius in quarto historiarum libro, Castra hostium apud Sucronem ca-
 pta, & prælium apud Turiam: & dux hostiũ C. Herennius cum urbe Valentia & exercitu
 deletus. Campus Spartarius, ut Plinius, à littore Carthaginis nouæ minus xxx. milliaria in
 longitudinẽ porrigitur, magno accolarum quæstu. Iuncus est sponte nascẽs, unde carbasa
 funesq; cōficiunt. Post hos Cosetani, quorum Tarraco Scipionis ædificium, indicio mar-
 moris ibi adhuc extantis huiusmodi inscriptione. Vrbs Cosetanorum. Plinius item hanc
 regionem Cosetaniã uocat. Barcino & eidem cognominata Fauentia, cuius Præsul ac
 ciuis Pacianus Hieronymo inter sanctos scriptores commemoratur, obiit sub Theodosio
 seniore. Intus uero Ilercaones, quorum Ilergetum, Ilerda Petrei & Afranij clade nobili-
 tata, Sicori abluir amite è Pyreneis fluente. Lucanus, Colle tumet modico, lenicq; excre-
 scit in altum Pingue solum tumulo, super hoc fundata uetusto Surgit Ilerda mari, placi-
 dis perlabitur undis, Hesperios inter Sicoris non ultimus amnes. Saxeus ingenti quẽ pons
 amplectitur arcu, Hibernas passurus aquas. Celtiberorum quoque gens maxima est in hoc
 tractu,

Augusta
 Asturica
 Legio Ger-
 manica
 Brigetium
 Veca quæ
 ouetensis
 Auus Nibis
 Tamara
 Meabus
 Narius
 Minius
 Lethe
 Cantabri
 Iuliobriga
 Vellica
 Vascones
 Pompelon
 Calagurium
 Secontia
 Masburgi
 Vaccei
 Tyde
 Pallantia
 Cauca
 Vifonium
 Toletum
 Placentia
 Bassetani
 Vrbi Accij
 Carthago no-
 ua & uetus
 Scombraria
 promont.
 Orospeida
 Staberis flu.
 Alonæ flu.
 Bigerra
 Albula
 Setabis
 Sucro flu.
 Sedetani
 Saguntum
 Valentia
 Cãpus Spart.
 Cosetani
 Tarraco
 Barcino
 Pacianus
 Ilergetum
 Ilerda

Celtiberi
 Numantia
 Valeria
 Bilbilis
 Salo flu.
 Flauona
 Cæsaraug.
 Vrsaga
 Segobriga
 Secauia
 Cascontum
 Dertosa
 Aufa
 Vicus aqua.
 Vicus com.
 Aquæ cali.
 Aquæ quin.
 Querne
 Terebellicæ
 Castellani
 Leletani
 Betulo
 Betulus flu.
 Gerunda
 Rubricata
 Ceretani
 Emporia
 Sâbroca flu.
 Clodianus fl.
 Rhoda
 Aphrodisium
 Trophea
 Cinga flu.
 Iubeda mons

tractu. Eorum urbes ccc. à Ti. Graccho subuersas scribit Polybius. origo ex Gallia uenit, Gallos enim Græci Celtas uocant, qui cum Iberis commixti Celtiberi appellati sunt. Lucanus libro IIII. Profugios à gente uetusta Gallorum Celtæ miscentes nomen Iberis. Silius libro III. Venere & Celtæ sociati nomen Iberis. Hanc partem nunc Viscaiam nominant. Horum sunt Numantia quæ iam interijt; clade à L. Mumio accepta insignis. Valeria Ptolemæo posita nunc Concha. Bilbilis patria Martialis cum Salone fluuius ferri temperatura insigni. Flauona. Cæsar augusta Aragonensium regni caput. Secobriga Vrcesa Ptolemæo posita, Nunc Vrgellensis quantum conijci licet. Secouia. Cascontum, Dertosa Antonino posita, Osca, Aufa, Tyroson apud Plinium. Vicus aquarius: nunc Vicensis urbs, apud Antoninum quoque & uicus Spacorum & uicus Cominarius, aquæ calidæ apud eundem, & aquæ Quintianæ, Quernæ, Celenæ, originis Bilbilitanorum Terebellicæ. His proximi Castellani & Leletani, ubi uinum testimonio Martialis illaudatum. Quorum in ora Betulon Ptolemæo: iuxta quem fluuius Betulus, intus Gerunda Rubricata. Ceretani quorum Emporia oppidum Phocensium. Silius, Phocaicæ dant Emporia. Strabo tamen Massiliensium dicit, cum & ipsi eandem habuerint originem: nominis & loci uestigia adhuc restant, abluuntur flumine Sambroca ab Hispanis Sambuca appellato: cui miscet alter fluuius Clodianus Ptolemæo uocatus, à nonnullis Alba, orientior quam Sambroca, è Pyreneis in mare Balearicum fluens. Rhoda Rhodiorum colonia Plinio, & item Hieronymo in epistola ad Galatas. Straboni autem Rhodope uocata, Templum Veneris apud Pyreneos Ptolemæo: Straboni Aphrodisium appellatum, terminus est Hispaniæ citerioris, quam Iberus amnis mediâ abluit: oritur inter Cantabros in agro Iuliobricensi, ac in itinere Sicori Cingæ fluminibus augetur. Lucanus, Cinga rapax fertur fluctus & littora cursu Oceani pepulisse suo, nam gurgite uasto, Qui præstat terris aufert tibi nomen Iberus. Iubedæ montes perpetui è littore Tarracoeni ad interiora penetrant. Pyrenei Hispaniam à Gallia determinant à Pyrene Bebrycia uirgine, ab Hercule in eo loco uitiata, ut Silius in III. Pyrene celsa nimborum uerticis arce Diuisos tellus late spectabat Iberos, Atque à terra tumet. magna diuortia terris. Nomen Bebrycia duxere à uirgine colles, Hospitis Alcide crimine, qui forte laborum Geryonis peteret cum longa tricorporis arua. Possessus Baccho sæua Bebrycis in aula Lugendæ famæ sine uirginitate reliquit Pyrenem. uel ἀπὸ τοῦ πυρός, quod, ut ait Diodorus, imposito ibi à pastoribus igne uaria metallorum genera eruperunt. In Pyreneo trophæa Pompeij Straboni ponuntur. Infulæ adiacent Tarracoeni Baleares, etiam Gymnæ, quod æstate nudi in eis degant, Liuius uocata: altera maior appellatur, ubi Palentia & Palma: minor altera, ubi Mago & Ianna. Has uicit Metellus cognomine Balearicus. In eodem prope pelago alteræ duæ Pityusæ appellatæ à copia pinuum. Ophiusa, & Ebusus. Fiscus apostolicus ciuitates in tota Hispania metropoles sex in sacro codice descripsit. Tarracoenem cui subiiciunt Barcinonensis, Gerundensis, Vicensis, Ilerdensis, Vrgellensis, Maioricensis, Dertosensis, Valentinus. Cæsaraugustanam: cui subiectæ Oscensis, Tyrosonensis, Pompeloniensis, Calaguritana, Segobricensis. Toletanam cui Secontina, Oxouiensis, Secouiensis, Burgensis, Palentina, Conchensis. Compostellanam: cui subiectæ, Abulensis, Placentina, Salmantica, Cauriensis, Legionensis, Cordubensis, Malachitana, Carthaginensis, Gadicensis, Eluensis. Bracharesem, cui subiectæ Colimbriensis, Lemacensis, Visensis, Auriensis, Tudensis, Lucensis, Astoricensis, Mindouiensis, Vlyxiponensis quoque haud diu facta metropolis. In Granatæ olim regno urbes iij. Granatensis, Rondensis, Malachitana, Almeriensis.

GESTA IN HISPANIA VSQUE AD GOTHOS

ERCVRSIS Hispaniæ locis reliqua nunc historia breuiter subiicienda, in qua pleraque ex his quæ supradicta sunt, clarius uidebuntur. Nam cum tres uiri Præfules Hispaniam scribant historiam, Lucas Tudensis, & Rhoderici duo Toletanus & Palentinus, ego quæ potiora mihi uidebuntur, ac pluribus probatiora, tum uero similia, ex omnibus conabor adducere. Gentis originem ab orientibus Iberis prouenisse Plinio placet, quibusdam uero à Phœnicibus, qui primo Gades incoluerunt. At Beroso aliter, si modo uerus est eius qui fertur libellus, quæ mihi uerisimile non uidetur Plinium qui eius alibi meminit quo ad hunc locum latuisse. Tubalem quendam ex Arameis qui Persæ sunt, profectum in Hispaniam dicit: deinde Iberum successisse, postea Iubedam, Brigum, Tagum, Bethum, Gerionem, Hispalum, Herculem, Testam, Romanum,

manum, Palatinū, Cacū, Erythium. Postremo Gorgorim: qui & Habis dicitur. Sed de hoc apud Trogum mentio in huiuscemodi sententiam. Gorgorim, inquit, apud Hispanos melis inuentorem fuisse: cui cū nepos è rapta filia natus esset, ac necari iussus nullo pacto potuisset, inter greges ferarum & ceruorū haud illis uelocitate inferior relictus est. Tandem uti fera laqueo forte in uenatione captus ac cognitus aulae regiae restitutus est: Habisq; deinde appellatus, quod regnum habuisset, adeptusq; fuisset, Hispanos postea demeritus, & boues aratro domando, & fruges serere docendo. Post aliquot deinde successores Hispaniam primi Carthaginenses occupauere, qui missis contra eos auxilijs pro Gaditanis con sanguineis suis maiorem Hispaniae partem subegere. Demum per Amilcarem & eius generum Asdrubalem: postremo Annibalem, pene uniuersam in potestatem redegere. Post hac Carthaginensibus bello Romanorum occupatis Romani missis eo Scipionibus primo Pœnos prouincia expulerunt, postea cum ipsis Hispanis grauius bella gesserunt, nec nisi ab Augusto penitus sub iugum missi. Florus omnē breuiter Hispaniae statum Romanorum tempore percurrit, dicens in ea, cc. annos dimicatum a primis Scipionibus usq; ad Augustum: quanq; non continuo, sed ut causae laceffiuerant, nec initio cum Hispanis, sed cum Pœnis in Hispania. Primi Scipiones per Pyreneum iugum Hannonem Asdrubalemq; fratrem Annibalis cecidere, captaq; eo impetu fuisset, nisi illi occubuissent. Africanus successit: qui statim capta Carthagine Hispaniam stipendiariam Romanis fecit, omnemq; ultra citraq; Iberum amnem imperio subiecit, primusq; Romanorum uictor ad Gades & Oceanum ora peruenit. Celtiberos primus aliquot praelijs fregit M. Cato Censorinus. Deinde Graccus pater Graccorum eos urbium euerfione multauit. Deniq; saepe deficientibus Numantia ciuitas eorum bellum annos. xiiij. sustinuit, uictorq; per Megaram fortissimum ducem Romanorum exercitu Pompeium aggressi foedus maluere cum debellare potuissent. Hostilius deinde Mancinum fregere, cum hoc quoq; foedus maluere, contenti armorum manubijs, cum ad internitionem laeuire potuissent, sed foederis ignominia deditus Hostilius fuit. Postremo Scipio minor urbem euerit, cum sese suaq; omnia igni traderent. Beticam Fabius Max. Cos. oppresserat, sed à successore Popilio uiolata uictoria est: qui conficiendae rei cupidus fractum ducem per fraudem & insidias & domesticos percussores aggressus est. Turdulos Metellus Macedonicus uicit. Vacceos Lucullus, de quibus Scipio ille posterior cum rex fuisset singulari certamine prouocatus opima retulit spolia. Lusitanos uero & omnis Callaeciae populos D. Brutus latius domuit, simul formidatum militibus fluuium obliuionis transmisit usq; ad ultimum occidentem. Eos autem Viriatus erexit, qui annos xiiij. cum Po. Ro. uaria uictoria pugnavit. Cuius ea uirtus & abstinentia fuit, ut consulares exercitus quum saepe uicisset, tantis rebus gestis non armorum, non uestis cultum non deniq; uictum mutauerit, sed in eo habitu quo primum bellum coeperat perseuerauerit, ut quiuis gregarius miles ipso imperatore opulentior uideretur. Tumultuantes etiam Hispanos M. Iunius Syllanus pacauit. Deniq; omnes occasione belli Sertoriani per L. Metellum & Pompeium Magnum in deditioem accepti sunt. Postea prorogato in quinque annis imperio Pompeio attriti sunt. Ab Augusto tandem Cantaber omnium ultimus subiugatus est, una cum reliqua Hispania in prouinciae formam redacta, eoq; modo per Praetores administrata: deinde per Comites usq; ad Honorium principem. Quo tempore primum Vandali, & Alani, mox Gothi: postremo Saraceni locum eum diuersis cladibus diripuerunt. Vandali quidem Beticae partem occupauere: quae adhuc apud eos Vandalia, corruptoq; uocabulo Vandalusia dicitur apud Hispalim, patrisq; immorati annis, & a Gothis expulsi in Africam penetrauerunt, de quibus cū de Sarmatis scribam mentionem faciam, originem gesta q; ipsorum breuiter reperendo. Alani loca tenuerunt, quae hodie Cathalani appellati, unde nomen eis inditum quasi Gothalani: q; utriq; in ea parte confederint.

Gorgoris

Habis

Celtiberi
NumantiaTurduli
Vaccii
Lusitani.Viriatus
dux

Vandalia

Cathalani

GOTHORVM GENVS ET GESTA.

NUNC uero de Gothis qui usq; in hanc diem per successiones regum Hispaniam tenuerunt, dicam, initio à gentis origine sumpto. Horum uaria traduntur genera. Tacitus ante omnia in historia Germanica Gothinos inter Germanos ponit. Huic consentire uidetur Ablaius Gothus, qui genus suum ex insula maris Germanici prodire narrat. Extat & Gothlandiae nomen insulae. Spartianus autem in uita Caesarum, Getas eos esse dicit, quorum ccc. millia Claudius. ii. princeps

b apud

apud Martinopolim in Mœsia prelio deleuit. Procopius uero Græcus autor qui sub Iustiano scripsit historiam: dicit Gothos & Visigothos & Vandalos & Alanos uno Sarmatarum nomine appellari: eandemq; esse nationē, tantum ducibus quorum nomina accipere discretos: ceterū albos esse, coma flaua, magnis oculis, eisdemq; penitus legibus, secta Ariana, & lingua Gothica appellata. Idem lib. v. dicit: Famam esse primū Gothos ex Cimmerijs, qui ad Tanaim habitant, uenisse iuuenes quosdam, ac ceruum insectando fluuium traiecisse: reuertentes deinde suis agrum optimum se uidisse renunciauerunt. Illi armis freti cum exercitu ad Istrum usq; uincendo peruenerunt. Atq; hi sunt qui postea cum Rom. Imperatore fœdus inierunt, demū in Italiam, postremo in Hispaniam penetrauerunt. In hanc

Cimbri ille sententiam, Ego uero hōs esse Cimbros putauerim, qui olim à Mario uicti fuere: ex Germanico mari uti supra memoraui prodeuntes: Visigothosq; dictos, id est occidentales. Ostrogothos autē, id est orientales, eos esse, quos Florus dicit ex reliquijs Marianæ uictoriae ad Mæotidem confedisse, ex quo nomen & gens Gothorum inter Tartaros in eadē hodie parte conspicitur. hi sunt qui duce Theoderico postremo uenerūt. Recte autem utriq; Sarmatæ appellati, Græcis autē Sauromatæ: q; ita barbaras eas omnis Germanis uicinas nationes uocet antiquitas: inter quos Cimmeros Homerus ponit, à nobis Cimbros appellatos. His itaq; de causis Gothos Getas esse qui longe in ponto habitant, uerisimile nō fuerit. Sed quid hi gesserunt in Italia, ex ipsius Procopij, tum aliorum qui huiusmodi scripsere, historia breuiter ante omnia narrabo. Igitur hi tempore Valentis principis ad Danubij ripam iuxta Mœsiam ea conditione confedere, ut non ultra procederent: & una Christiani fierent. Itaq; Valens missis ad eos Arianis, quorum sectæ se addiderat, cunctiam gentem eo dogmate pollutam reddidit. Post aliquot uero annos, q; gens barbara non posset à maleficio contineri, coactus Valens aduersus eos proficisci, superatus atq; interfectus est. Qua uictoria illi elati Constantinopolim cum exercitu cōfestim petiere: & cum Dominica, quæ

Dominica Valentis Valentis fuerat coniunx, muliere sapientissima pecunia transfegerunt, ac domum pacati se receperunt. Hos igit̃ ausus Gratianus qui orientis imperio successerat reprimere cupiens, nec bello satis aptus, Theodosium ex Hispania accersuit, qui pluribus postea prælijs cum

Atanaricus eis initis, postremo pacem fecit. Qua fretus Atanaricus rex eorum Constantinopolim urbis uisendæ studio profectus: honorificeq; à Theodosio exceptus: ibidem paucis post diebus morbo extinctus est. Gothi igit̃ rege carentes Theodosio tunc militare cœperunt. Sed fraude Stiliconis, ut dicitur, eos Italiam inuadere cupientis, exauctorati rege Alarico

Alaricus rex è Baltonum familia Radagasus creato è Baltonum nobili familia Pannonias & Illiricum occupantes incōmodis omnibus adfecerunt. Anno salutis ccccvii. coniuncti cum Radagasus altero Gothorum rege de inuadenda Italia cogitarunt. Radagasus itaque primum ingressus ad Apenninum circa Fesulas confedit: ubi angustijs locorum ac montium famēque oppressus à Stilicone cum toto exercitu superatur & capitur. Alaricus rex alter subsecutus in agro Raennate occurrentem cum copijs Stiliconem habuit, qui cum triennio bellum cum eis duceret potius q; gereret, iussu Honorij pacem fecit hac conditione: ut in Gallia parte confidere possent. Post aliquot deinde annos Stilico contra fœdus Gothos in Gallia per Saulem Hebræum in die paschæ incautos: & ex religione resistere non audentes adoritur. Postero uero die Alaricus Saulem cum toto exercitu insectatus sustulit. Deinde Stiliconi ab Honorio auxilium petenti missus est successor: qui eum ob temeritatem quam gesserat obtruncauit. Alaricus rebus feliciter successis, in Italiā hostiliter ingressus omnia ferro igniq; uastat: Urbemq; nemini defensam facile occupat. Anno ccccxi. Urbis autem cond. m. ciiii. Iussitq; primum ad templa confugientes saluos esse, inde magna ciuium facta strage post diem tertium discessit: ac per Campaniam iter faciens populabundus apud Cōsentiam ciuitatem correptus morbo interiit. Ataulphus successit: qui & ipse Urbem ingressus siquid erat reliqui diripuit, rapta insuper Placidia Honorij sorore: cuius nuptias discedens apud Forum Cornelij celebrauit. Dicitur & Barbari pectus eius cōfortio delinitum, ut non ea patraret, quæ sæuiter in Romanos cogitauerat. In animum enim induxerat Romanam Gothiam uocare. Itaq; relicta Italia in Galliam se recepit: quem postea Theodosius Junior bello petens compulit relicta Narbone & omni Gallia in Hispaniam cōfugere, ubi breui deinde tempore à suis interfectus est: q; urbi Romæ pepercisset. Cui Segericus succedens, & ipse quoq; q; pacem cum Imperatore fecisset à suis necatur, Vallias post hunc regnum

gnum suscipiens fœdus cum eodem iniuit, ut sedes ei apud Tolosam in Gallia darentur, Placidiamq; uiduam remisit. Aduersus insuper alios barbaros, qui Hispaniam occupauerant opes & auxilium pollicitus. His igitur fretus Honorius Constantinum ducem aduersus Alanos & Vandalos misit, qui totam Hispaniam præter Cantabros uastauerant, & q; fusi fugatiq; apud Emeritam fuissent, paulo post uires redintegrabant. Itaq; uno tempore Gothi, Alani, Vandali, Hispaniam possidebant. Valliæ extincto Rodericus successit, qui inito cum Actio fœdere Valentiniani principis duce in campis Catalaunicis in Gallia contra Attilam Hunnorum regem è Pannonia Italia petentem in prælio occubuit. Cui Turismundus filius successit, qui ab Actio in Hispaniam in regnum paternum remissus, paulo post à Theodorico fratre interficitur. Re postremo Romana ad Augustulum deducta, Gothi rursus excitati quum tertiam agri partem in Italia peterent: Orestes Augustuli pater minime consentiens eis ad Ticinum occurrens in prælio occubuit. Odoacer autem eius miles uir Italicus Gothorum simul & Erulorum auxilijs, ut ait Procopius, fugato Augustulo & omni nobilitate Romam inuadit, tenuitq; annos xiiij. Donec Theodericus rex à Gothis appellatus, amicitia Zenonis principis fretus, à quo etiam statua honoratus fuerat, petijt urbis Romæ imperium, si Odoacrum expelli ab eo contingeret. Quo impetrato in Italiam cum maxima manu ingressus eundem ad Aquileiam occurrentem prælio superauit. Ille Romam reuertens, ac claufas offendens portas, Rauennam petijt, quam breui tempore per Theoderici obsidionem relinquere coactus est. Specie deinde concordie inuitatus ab eodem ad cœnam, contra iusiurandum interficitur. Theodericus post hæc tota potitus Italia Romam pacificus adijt, templisq; ac rebus alijs cum omnium gratia restitutis Rauennam reuertitur, quam regiam sibi delegerat. Ea; animi magnitudine simul & mansuetudine fuit, ut nemini barbarus uideretur: quippe qui Germanum præsullem Ticinensem uirum sanctissimum in Burgundiam cum pecunia ad redimendos captiuos miserat, aliaq; pietatis opera obiuerat. Quo uita functo eius filia Amalafunta cum paruo filio Atalarico regnū administrauit, adhibito Theodoro propinquo, cuius opera mox interfecta est. Ipseq; solus regno potitur. Missus interim Bellisarius à Iustiniano in Italia cum exercitu ad ulciscendam Amalafuntam cum filio, ac Romam tyrannide Gothorum liberandam, Theodorum interfectum offendens urbem capit. Gothi itaq; tanto priuati imperio qui ad eam diem annos XLVIII. regnauerant in Italia: xxxviij. sub Theodorico viij. sub Amalafunta & filio, ac duos sub Theodoro: Vectigem regem suffecerunt, non regio sanè genere, sed probata militiâ, qui Amalafuntæ filiam Theoderici neptem in matrimonium duxit. Hic ad urbis obsidionem cum c. c. mil. proficiscitur, ac primum molis Hadrianae ambitum cingit, mox Portuense castrum, unde commeatus prohibebat. Aquæ ductus xiiij. rupit. Quare Bellisarius intus pistrina in Tyberi constituit, qui mos adhuc durat. Liberium Pont. quod Gothi fauere uideretur in exiliū misit, successio Vigilio. Cumq; diu resisteret, ac multis Vectigem prælijs peteret, profligatum ad extremum cum toto exercitu cepit, ac Constantinopolim in triumphum duxit. Creatis post eum Ildebaldo, deinde Alarico regibus, ad postremum Totila regnum accepit, cuius pater Tauriscis regnabat, qui cum Bellisario uarijs prælijs congregiendi, uictor tandem urbem cepit, ac euestigio Pelagium Pontificem ad Iustinianum Constantinopolim oratorē de pace mittit, qui rediens retulit imperatorem nihil aliud respondisse, quàm se Italiae res semel Bellisario delegasse, cum eo transigeret. Totila furatus tertiam murorum partem urbis disiecit. Capitolium incendit, ac omnia diripuit, ex quo dei flagellum cognominatus est. Hunc Totilam Procopius magnis extollit laudibus, ut liberalitate ac alijs animi uirtutibus præditum: Cum alij crudelem ac singulari arrogantia uirum taxent. Duces plures sub se habuit, inter quos Barbata princeps nominatur. Postquam ab urbe discessit: Bellisarius eam recepit, moenibus ædificijsq; refecit, portas restituit, earum clauibus imperatori missis. Totilam Urbem repetentem, ac ui magna obsidentem repulit. Verum cum apud portum postea in ualentinem incideret, resq; paulatim iterum amitteretur, omni studio per Antoninam uxorem reditum à Iustiniano impetrauit, atque ita post annos v. quàm uenerat, reuersus Diogenem cum tribus millibus Romæ in præsidio dimisit, qui Totilæ furorem non expectans Centumcellas aufugit. Ille rursus Urbem ingressus mitius se gessit, multaq; ab se prius uastata restituit, quod fama est diui Benedicti contigisse beneficio, qui incognitum Totilam

Rodericus

Turismundus

Odoacer

Theodericus
rex

Germanus

Præsul

Amalafunta

Atalaricus

Theodorus

Bellisarius

Vectiges

Ildebaldo

Alaricus

Totila

Iuxta Cœnobium eius prætereuntem placauerit. Iuuit etiam Pelagij pontificis occurren-
 tis cum fago & lachrymis ad spectus uenerabilis. Ea tempestate plures Iustiniani duces per
 Italiam diuisi magnis uiribus resistebant, ut scribit Procopius. Ioannes circa urbem tutan-
 dam. Iustinus Florentiam, Constantinus Rauennam, Cyprianus Perusiam, Bessas Spole-
 dam. Mundus Illiricum tuebatur, ubi post Salonas receptas multasq; de Gothis uictorias
 ad extremum perijt. Germanus postremo Iustiniani patruelis in Italiam missus, & ipse bre-
 uis tēpore interficitur. Deinde Conon qui Anconæ præfuit. Item Vitalianus Bellisarij fra-
 tris filius. Post annos IX . quā Totila urbem secundo ingressus est, cum Narsete ac iu-
 uantibus Longobardis apud Brixellum prælio congressus interficitur. Narsetes interea qui
 Bellisario successerat iterū urbē recuperat. Deinde Teiam post Totilam regnantē in Apu-
 liam consecutus prælio interfecit. Atque ita demum post annos XVIII. bello Gotho-
 rum finis impositus, qui ab initio regni Theoderici Italiam annos LXXI. tenuerant. An-
 no salutis $DLXII$. Pax deinde Gothis data, ac uolētes permitti circa Padū remanere. Qui
 tamen non contenti sæpe Francorum auxilia quæsiuere, ut Agathius qui post Procopium
 scripsit, testatur, ac omnem eorum postquā regno Italiæ sunt eieciti, prosequitur historiā.
 Ego uero cum tantum quid in Hispania gesserint ab initio scribere proposuerim, necesse
 habui hæc altius explicare, ut eorum in ea res gestæ melius appareant. Nam Theodericus
 (quem supra diximus in prælio Hunnorum cecidisse) tres reliquit liberos. Turismundum,
 Theodericum, & Henricum. Turismundus ulciscendi patris Hunnosq; bello persequen-
 di cupidus, Aetio prohibēte destitit, ac in Hispaniam ad regnum paternum redijt, qui post
 annos tres à Theoderico fratre interficitur. Henricus uero alius frater regno Hispaniæ suc-
 cedens ad annos XVIII. tenuit. Leges primus scriptas Gothis tradidit, sedente Simplicio,
 imperante Leone primo, filiumq; hæredem reliquit Alaricum II. qui ex concessione
 & hæreditate patris Theoderici Tolosæ in Gallia regnum obtinuit, ubi & sedem consti-
 tuit. Inde postea expulsus à Clodoueo Francorum rege prælio ingenti amissis omnibus
 quæ in Gallia possidebat intra Hispaniam se recepit, ubi regnauit annos XVI . interfecit
 demum à Childeberto Francorum rege quod Clotildem coniugem eius sororem Arianæ
 sectæ repugnantem male tractaret. Post hunc Tenda annos XVII. quo à suis trucidato
 Theodegosilus annos XII . qui ob libidinem in matronas item interficitur. Agla annos
 IX . Hic aduersus Cordubam bellum sumpsit, in quo eius filius interficitur. Nec multo
 post ipsemet à suis apud Emeritam. Atanagildus annos XLVI. Regni fines dilata-
 uit, Cantabria deuicta, & Andecam regem Sueuorum è Callæcia expulit, cuius maiores
 annos $CLXXVII$. in ea parte regnauerant. Filium Hermogildum, quod à secta paren-
 tum abhorreret, ac Childeberti Francorum regis orthodoxi filiam duxisset in matrimo-
 nium, bello persecutus, & in potestatem redactum supplicio adfecit, quem pro martyre co-
 lunt, anno salutis $DLXXII$. circiter ferè tēpora Gregorij primi. Recaredus alter filius pa-
 tri dissimilis uir Christianissimus concilium Toleti celebrauit, ubi Arianam sectam impro-
 bauit à Leandro & Fulgentio Præsulibus rite ab incunabulis in fide institutus. Cum Fran-
 cis bellū gessit, ex eisq; XL . millia in campis Catalaunicis interfecit. Post hunc Luiba suc-
 cessore Veterico interficitur. Gundamidus deinde regnauit annos XXVIII. Vascones
 domuit, Romanorum exercitum fugauit. Decessit Toleti. Sisebathus orthodoxus dicitur
 fuisse, præterea Iudæos omnes expulisse: aduersus Romanos & Africam feliciter dimicasse.
 Quo fautore permotus Isidorus Præsul Hispalensis concilium habuit contra Acephalo-
 rum sectam. Recaredus II. huic successit. Deinde Suitilla in bello exercitatus, quo duce
 usus est olim Sisebathus rex in propulsando Ro. exercitu. Primusq; ut ait Lucas Tudensis,
 Hispaniæ Monarchiam est affecutus. Deinde Sisenandus, Suitilla secundus, Tulgas Vi-
 desuindus, Recensuindus rex optimus, annos XIII. cuius tempora diuisus Ildesonus mo-
 nachus ac Præsul Toletanus illustrauit. Bamba rex bonitate præditus ab Heringio succes-
 fore propinatus memoriā amisit, regniq; deinde administratione prohibitus se Cœnobio
 addixit, in quo uixit annos VII . cum prius regnasset VIII. Dum tamen sensus uiguit res
 præclaras ac indignas tali calamitate gessit: primum Vascones, deinde Nemaufenses re-
 belles, præterea Narbonenses perdomuit. Ducem quoq; Biterrensem in Gallia res Gotho-
 rum infestantem superauit, Saracenorum naues $CCXX$. ad Hispaniæ littus primum ap-
 plicates

Ioannes

Iustinus

Constantinus

Cyprianus

Bessas Mūdus

Conō Narsetes

Teia rex

Finis belli

Gothorum

De Gothis in

Hispania

Theodericus

Turismundus

Henricus

Alaricus II.

Tenda

Theodego

filius

Agla

Atanagildus

Lenogildus

Recaredus

Christianus

Luiba

Gundamidus

Sisebathus

Isidorus præ.

Recaredus II.

Suitilla

Sisenandus

Suitilla II.

Tulgas

Videsuindus

S. Ildesonus

Recensuindus

Bamba

Heringius

plicātes magna vi animi classe ingenti obuiam missa, partim cepit, partim depressit. Postremo Toleti concilium XVII , celebrauit, Heringius annos XIII . Egicam generum, successorem reliquit, qui annos XIII regnauit. Fasillam ducem Tudensem ut eius uxore potiretur interfecit. Vitizam filium ei ciuitati praefecit, qui postea regno successit, uir admodum facinorosus. Nam Theodebertum Recensuindi regis filium paruum olim relictu cui regnum debebatur oculis priuauit. At ille diuina benignitate ac prouidentia ducta nihilo minus uxore Rodericum genuit, qui postea regno successit, auxilioq; Pelagij patru Vitizam una cum filijs captum reddita talione Cordubæ relegauit.

SARACENORVM INITIVM BELLII.

igitur Rodericus tres annos regnauit, cuius foeda libido finem attulit Gothorum non tam generi quam pacifico imperio, Saracenis superuenientibus. Nam cum filiam cuiusdam Iuliani praefecti, qui Tingitanam administrabat prouinciam, uitiasset, dolor domesticus patrem ad ultionem sollicitauit, loci fretum comoditate. Quare Iulianus clam ex Africa Saracenos euocat. Qui anno salutis DCCXIII , duce Muza misso à Miramomelino eorum tunc rege, per angustias Herculei freti ingresso, biennij spatio omnem ferè Hispaniā occupant, praeter Astures natura loci munitos. In quo temporis spacio dicuntur ad DCC hominum milia in eo bello utriusq; absumpta. Rex ipse qui filium Sanctium cum parte copiarum obuiam praemisera, atque is occubuerat, ad Xeritium oppidum occurrens cum reliquo extinctus est exercitu. Saraceni tanto potiti Imperio cum late ferro igniq; omnia uastassent, regna inter se plura, ac sedes constituere. Primum Cordubæ quod Abenlibeti regnū uocauerunt, Alterum apud Hispalim, Tertium apud Carthaginem nouam usq; ad quorundam principum tempora quos uocant Almorades. Ea q; potestate usq; ad Ferdinandū tertium regem perseuerauerunt. Hic demum anno MCCXVI . Toletum Corduba multisq; alijs recuperatis locis, Saracenos regnis ex magna parte deiectos compulit Granatam ac Malacam, quæ prius sub Cordubæ regno fuerant, sese recipere, ac usq; ad ætatem nostram retinere. Unde tandem dei benignitate ac Ferdinadi regis uirtute nuper expulsi sunt. Hæc compendio dicta paulatim per regum gesta & successiones explicanda. Pelagius igitur Roderico fratris filio successit. Is ab initio ubi Theodebertum patrē oculis mulctari uidit, furorem Vitizæ fugiens in Cantabria latitauit, ubi magno forte fuit adiumento rebus collapsis. Nam post à Saracenis cladem illatam cum ijs qui supererat ex exercitu profligato, partim etiam operis & colonis, Asturiam se recepit. Astures enim & Callæci montibus & natura loci muniti tantum incolumes permansere. Legioneq; in primis capta annos ibi XX . quibus regnauit bellum gerendo, multa etiam recuperando paulatim effecit, ut afflictæ gens, aliquantulum respiscere uideretur. Hanc sedem posterī Castellam nouam uocauere, ueteris differētia quæ circa Cordubam & Hispalim fuerat. Sic em Hispani regiam & munitū circa locū appellant. Dicti q; post hunc nō Gothorum sed Hispaniæ siue Castellæ reges, qui magna uirtute res patrias quotidie recuperauerunt. Fasilla Pelagio patri succedēs paucis post annis extinctus est, dum uenaretur ab urfa petitus. Imperante Leone III . quo tempore alij Saraceni qui in oriente imperabant Constantinopolim obsedere. Hic cum uirili prole caret, Alfonso generum regno asciuit cognomēto Catholicum, quod relicta Ariana secta, qua Gothi omnes infecti erant, celebrato concilio fidem orthodoxam sequeretur. Is enim Petro Cantabriæ duce natus, è genere Recaredi Gothorum regis, multum amissi regni recepit, multa q; oppida ac templa restituit, tum donis ornauit. Regnauit annos XIX . Friola Alfonso filius Saracenos qui Callæcos infestabant, prælio ad L milia cecidit, Vascones rebellantes in officio cōtinuit; interfectus deinde à fratre Aurelio post annos regni XII . Constantino VI . cum Irene matre imperante. Aurelius per parricidium regnum consecutus, sex tantum annos postea uixit. Cuius tempore serui in Hispania contra dominos armati corripuere, quem tumultum ipsemet sedauit. Silo gener Alfonso Catholici regnauit annos VIII . Pacem cum Saracenis ignominiosam quidem fecit, sed foedus rumpentibus bello restitit. Callæcos rebellantes perdomuit. Muregactus Alfonso Catholici filius nothus annos V . auxilio Saracenorū regnum assecutus paternū. Quapropter illis ex foedere uirgines certas quotannis pro tributo mittebat, impar omnino patrijs uirtutibus. Veremundus Alfonso Catholici ex Bilimarao filio nepos cum esset Diaconus regnum iniit, facti q; postea

Egica
Vitiza
Theoderbertus
Rodericus
Pelagius

Sanctius Roderici filius
Saraceni Hispaniam inter se diuidunt.

Pelagius

Astures

Castella noua

Fasilla
Alfon. Cath.

Friola

Aurelius
Serui contra dominos.

Silo

Muregactus

Veremundus

pœnitens, sese sponte abrogato monachum egit, eius consobri-
 no surrogato, qui apud Cantabros agebat: regnavit annos 11. Ramyro & Garsia puerili ætate relictis. Alfonsus
 11. Cognomento castus Alfonsi Catholici ex Friola filio nepos, cognominis causam asse-
 cutus, quod uir religiosissimus fuerit, & uxorem quam habuit nunquam attigerit, insu-
 per uictorijs gloriosissimus Ouetenensis ac Asturicensis ciuitatum Basilicas cōstruxit, simul
 & donis locupletauit. Cum auxilia Caroli magni per legatos peteret, procerum indigna-
 tionem excitauit, passim dictitatum præstare Hispanos mori, quàm Gallis subijci, aut per
 eos esse incolumes. Itaq; coactus est frustra per eosdē legatos rem detractare, cū ille cū Ro-
 lando cæterisq; ducibus Pyreneū iam superasset: ex q̄ magnas in Hispania strages hostiū
 magnaq; facinora fecit, ut in Gallorum historia & Caroli uita continet. Toletanus autem
 negat hæc uera omnino, sed tantum partem eum Valconia territasse, deinde ab Hispanis
 obuiam factis recipere se confestim in Galliam coactum. Regnavit annos 11. In Oueten-
 si templo prodigiū in aurea cruce quā donauit fama est uiuentem ostendisse, quod sine arti-
 fice factam cœlestigio comperit. Ramirus Veremundi regis filius fratrem Garsiam, quan-
 quam ætate paruum regni consortem uoluit. Normandorum ingentem classē Callæco
 littori adpulsam nauibus LX. succensis reppulit. Saracenos apud Calagurium uicit, op-
 pido ipso in potestatem redacto, in quo prælio dicitur in equo albo apparuisse sanctum Ia-
 cobū auxiliarem. Regnavit annos VI. Imp. Ludouico Pio. Ordonius Ramiri filius Vasco-
 nes iterum rebellantes compescuit, à quo bello reuertens Arabes, quos late populantes of-
 fendit, cōmissio prælio cum Muza eorum duce confregit. Sed & Muzæ filium apud To-
 letum in deditioem cum oppido recepit. Decessit anno regni decimo, quinque superstiti-
 bus liberis Alfonso, Veremūdo, Nunio, Ordonio, Friola, ex quibus Alfonsus III. cogno-
 mento magnus rem suscepit paternā anno DCCCXXIII. De Saracenis saepe trium-
 phauit, ciuitates Lusitaniæ Colimbricam & Viseum recuperauit. Vascones Nauarrosq;
 qui tunc à Saracenis dominabantur saepe depopulatus. Hæc tamen opera egregia domesti-
 ca crudelitate foedauit, quatuor eius fratribus qui in eum conspirauerant euulsis oculis.
 Sub eo Bernardus quidam è Carpiā militasse commemoratur, Regnavit annos XL.
 Suscepit Garsiam, Ordonium, Froilam. Hunc etiam Alfonsum scribit Toletanus tem-
 plum sancti Iacobi primum excitasse, tum alterum Ouetense Metropoliticum cōstituisse,
 Ad eum insuper Io. VII. scripsisse Io. seruus seruorum dei Alfonso regi Christianissimo,
 ex cuius autoritate scripti, Hispaniæ regem in primis Orthodoxum existimant Præterea
 cum Carolo Caluo in ualle Rosada prælio fuisse congressum, Garsias natu maior rem pa-
 ternā assecutus, Arabum regē Aiolam in bello cepit, cuius spolia Ouetenensis tēpli tholo su-
 spendit, ubi & sepultus est, cum regnasset annos tres, imperante Carolo Caluo. Ordonius
 II. Garsia fratri successit. Legionense templum ædificijs ac donis ornauit, aduersus Sara-
 cenos infeliciter dimicauit, captis in bello nonnullis præsulibus, inter quos Asturicensis
 etiam martyrio affectus, iussu Abderæ regis eorum. Post hæc Ordonius quatuor Castellæ
 comites qui bellum id detrectauerant, iustos ad se uenire, & incolumes fore pollicitus, ne-
 cari mandauit. Ob quam perfidiam Castellani, qui tunc Legionensi suberant regi, rebella-
 uerunt, factisq; inter se magistratibus ac iudicibus, rem ipsi administrabant. E quibus po-
 stea reges descenderunt. Regnavit annos VII. Froila II. alter Ordonij frater, Alfonsi ma-
 gni filius ultimus crudelis admodum habebatur, ut qui multos è nobilitate interfecerit.
 Quare lepra correptus, morte ærumnosa absumptus est, superstitibus quatuor liberis. Al-
 fonso, Ramiro, qui patri successere. Item Ordonio, & Froila. Regnavit annum. Alfonsus
 quartus, sese regno sponte abdicato, monachum egit surrogato fratre Ramiro, deinde
 per inconstantiam ad regnum redire conatus, à Ramiro capitur, atque illata cæcitate mul-
 ctatur, quam ille postea crudelitatem cuius pœnitebat, pietate constructi ab se templi pen-
 fauit, ubi eum tumulauit. Contra Areffam Saracenorum regem, cum quo Ferdinandus
 Hyuariensis & Didacus Nunij comites conspirauerant, dimicauit, quo expugnato, comi-
 tes cepit, eosq; amicis rogantibus condonauit. Sanctius cognomento Crassus, frater
 Ramiri, & Ordonij, portentosa dicitur obesitate fuisse, ac ualitudini contraria. Quamob-
 rem pace facta cum Abderamo Saracenorum rege medicinae perito, ut ab eo curaretur:
 Cordubam profectus est. Interea domi per eius absentiam, Ordonius cognomento Ma-
 lus, filius

Ouetense &
 Asturicense
 templa.
 Caroli Ma-
 gni aduentus.

Ramirus

Ordonius

Alfonsus III.

Bernardus è
 Carpiā.

Templum
 S. Iacobi &
 Ouetense.

Alfonsus chri-
 stianissimus.

Garsias rex
 Ordonius II.

Templum Le-
 gionense

Præsul Astur.
 Martyr.

Castellani à
 Leoginensi re-
 bellant.

Froila II.
 Alfonsus III.

Ramir frater

Sanctius

Crassus.

sus, filius Alfonsi illius cui lumina diximus adempta, auxilio procerum regnum inuadit.
 SANCIVS uero Saraceni auxilio, amissum recuperat. Præterea Ferdinandum Ca
 stellæ comitem, eiusque successores, à iurisdictione regis Legionensis in perpetuum im
 munes esse uoluit. Decessit anno salutis circiter nongentesimouigesimo octauo, regni
 undecimo. Ramirus puerili ætate post eum annos rexit uiginti quinque. Quo tempo
 re Normandi ad littus Gallacum cum classe ualida applicuere, quibus comes Gundis
 saluus Sanctij restitit. Arabes quoque rupta pace quam olim cum Ramiro puero fe
 cerunt, omnia depopulabantur. Quapropter Gallæci contempta regis ætate, Veremun
 dum regis Ordonij filium, apud Compostellam regem declarant. Contra quem Rami
 rus bellum mouet, prælio commisso, utrinque sine uictoria discessum. Almanzor item
 Saracenorum rex cum ingenti exercitu aduersus Hispanos pugnans, à Ferdinando Gun
 dissalui comite magna uirtute repulsus est, imperante in Italia Berengario tertio. Vere
 mundus secundus, Ordonij filius iuuante Garfia Ferdinandi Castellæ comite aduersus
 Almanzorem mouet: prælioque primo uictor decessit. Mox Saracenus redintegratis ui
 ribus, Veremundum fugere ad Asturum montes cum sanctorum reliquijs coegit. Inde
 Legionem per obsidionem expugnat, ac diruit. Mox Lusitaniam ingressus Compostel
 lanam euertit Basilicam. Diui tamen Iacobi sacellum attingere non est ausus, territus (ut
 aiunt) quodam diuinitus fulgore. Cui bello dysenteria morbo correptus finem fecit.
 Post hæc Veremundus & Garfias iunctis castris apud oppidum de Canatannazor ma
 gnam Almanzori cladem intulere. Ex quo ille animi dolore prostratus, post paulo de
 cellit. Veremundus hac uictoria elatus, cum domum reuertetetur, superbe nimis ac
 crudeliter omnis habuit. Tum Compostellanum & Ouetensem Præsules in carcerem
 coniecit. Ouetensem paulo post uiso portento quodam, admonitus liberauit, facinusque
 suum detestans, alijs compensauit officijs, pia diui Iacobi loca à Saraceno diruta instruen
 do. Regnauit annos septem. Alfonsus quintus, Veremundi filius adolescens regnum
 iniit, tenuitque annos triginta septem. Sororem Tyressiam Abdalæ Saraceno Toleti re
 gi locauit, ut ei contra Cordubæ regem auxilio foret. At uirgo sancta, infidelis uiri confor
 tium ac congressum detrectauit, quamuis sæpe præcibus, sæpe minis uexata. Mox eo ex
 tincto, liberata sese deo in cœnobio perpetuo dicauit. Alfonsus interea dum Viseum, quod
 tunc Saracenorum erat: obsidet, sagitta uulneratus interiit. Veremundus tertius Alfon
 si filius, sine liberis, anno regni quarto decessit, quod ad Ferdinandum sororium eius dedu
 ctum est. Is Sanctij maioris Castellæ comitis, filius fuit, ac Sanctiam filiam Alfonsi Le
 gionis, sororem Veremundi supradicti duxerat, ex quo Legionis regnum iure uxoris hæ
 reditatio assecutus, primus omnium utrunque tenuit regnum anno millesimo decimose
 ptimo. Nam ad hunc usque diem Castilla per comites regebatur, cum titulus tantum Hi
 spaniæ regni post ingressos Saracenos apud Legionem esset. His etiam Nauarræ re
 gnum adiecit, quod interfecto Garfia fratre arripuit. Tanta itaque potentia fretus Co
 limbricam, partemque Lusitaniam recuperauit. Decessit anno regni quadragesimo. Hoc tem
 pore Rodericus Cidus dux exercitus inuictissimus, in Hispania claruit: Cuius res gestæ
 maximæ celebrantur. Hunc genus à comitibus Castellæ ducentem, Ferdinandus quin
 que terris præfecit, quas à totidem Saracenorum ducibus fortissime dimicando defen
 dit. Martinum Gometij ducem qui regis Aragonum nomine Calagurium recuperaue
 rat, cum toto exercitu subiecit. Regem Hispalensem qui Alfonsi Legionis regis uecti
 galis erat, obsessum à rege Granatæ liberauit. Castrum de Alcozer fugatis ducibus regi
 bus Saracenis qui Alfonsum obsederant, recepit. Postremo Valentiam nobilem ciuita
 tem recuperauit, anno millesimo trigesimo, quam Vnes rex Saracenus potenti ex A
 frica classe delatus, recipere conatus, repulsus, amissa magna nauium parte domum
 reuertit, ubi dolore animi paulo post moriens, fratri Buchari mandauit uti bellum in
 stauraret. Ille itaque redintegrata classe potentissima (nam eius nauigia Gilbertus qui
 historiam scripsit Afriganam, ad trecenta fuisse tradit) non meliorem & ipse tulit exi
 tum quam frater antea tulerat, fusus fugatusque cum triginta milibus partim cæsis,
 partim mari depressis fuisse memoratur. His itaque gestis RODERICVS reuer
 tens, ALFONSVM sextum FERDINANDI huius filium apud Legionem

Ferdinandus
 Castellæ Co
 mes immunis.
 Ramirus rex
 Normandi
 Gundisaluus
 Sanctij dux.

Veremundus
 II.
 Almanzor
 Templi Com
 postellanum

Alfonsus V.
 Tyressia soror

Veremundus
 III.
 Ferdinandus
 primus rex
 stellæ.

Nauarræ
 regnum

Rodericus
 Cidus

Valentia rece
 pta.

obuium habuit, propeq; dexterā collocatus, in perpetuo maximoq; apud eū honore perse-
 uerauit. Ab hoc dicūt domū de Mendoza clara stirpe descendisse. Ferdinandus igit̄ cum
 XL. annos regnasset, excessit Sanctio & Alfonso filijs supstitibus. Sanctius Alonsum fra-
 trem fugauit, ille Toletū ad Regem Saracenū se recepit, donec eo mortuo à populis reuo-
 catus ad regni successionē, non prius à Saraceno dimissus est, q̄ iureiurādo affirmauerit se
 perpetuo in eius amicitia permanfurū, quod minime seruauit. Sed inito regno, statim Tole-
 tum, expulso Saraceno, recepit, Mesquita (sic enim eorū tēpla uocant) ei tantum concessa,
 quam postea Bernardus Præsul, & regina adeuntes, ea loca ingressi, Saracenis expulsis, di-
 uæ Genitrici cōsecrarunt. At Saraceni oratores questū iniurias ad Alonsum mittūt. Qui
 confestim iratus, iurauit se sine ulla uenia in suos animaduersurū, neq; precibus ullius faci-
 le assensurum. At illi præsentientes, astu pœnā uitauere, missa regis filia obuiam, quæ mul-
 ctam eis precaretur. Quapropter rex iuramento solutus, illis se cōciliauit. Hoc tēpore Sara-
 ceni è Carthagine in Hispaniam excurrentes, omnia uastabant, quibus obuiam infans cum
 Septē comites septem comitibus missus, interfecti ad unum omnes fuere apud Alcazar de Cōfuegra, lo-
 cusq; adhuc Septem comites appellatus. Quare rex hoc animis mollitia nimia corruptis
 adscribens: Toleti ob balnea illecebrāsque alias uoluptatum, à Saracenis apud ea lo-
 ca quondam instituta omnia sustulit, ac ad pristinam populos seueritatem reducere cona-
 tus est. Post hæc Toletanam Burgensemq; basilicam donis plurimis locupletauit atq; au-
 xit. Viracam filiam Raimundo comiti Barcinonis locauit. Ex qua ille Alonsum VII. ge-
 nuit, qui postea regno successit. Mortuo uiro, illa iterum Alfonso Aragonū regi nupsit, qui
 cum uir sacrilegus esset ac iniustus, in ærumnis ac sine liberis perisse dicitur. Alonsum aut̄
 de quo nūc dicimus, cū regnasset annos XLIII. sine uirili prole deceffit. Alonsum VII.
 Alonfi VI. è filia nepos, iterū regna diuisit: Castellā Sanctio: Legionē Ferdinando filijs tri-
 buens. Beatricem filiam Ludouico VII. Francorū regi locauit, qui diu Jacobi templū sa-
 lutatum ueniens, à socero magnificentissime apud Burgensem ciuitatē exceptus fuit. Tole-
 ticq; eius gratia cōuentus habitus, ubi legitimū genus Beatricis uxoris, quæ notha prius pu-
 tabatur, declaratū est. Hic Alonsum potētissimus omniū qui ante se fuere est habitus. Qua-
 re imperator Hispaniarum appellabat̄. Cordubam, Almeriam, Baionam recepit, quæ loca
 cum adiret in itinere sub arbore quadam repentino excessit, Frederico primo imperante.
 Sanctius III. Alonfi filius, cognomēto Desideratus, q̄ intempesta & immatura morte de-
 cedens, ob eius egregios mores iusticiamq; in omnes, desideratus à populo fuerit: fratrem
 Ferdinandū Legionis regem ab eo dissidentē cepit, ac rursus in regnum restituit. Blanchā
 Garfiæ regis Nauarræ filiam duxit uxorem, ex qua Alonsum VIII. genuit. Ferdinandus
 secundus apud Legionem regnauit, Sanctij frater, cuius filium pupillū Alonsum eius iuri
 ac regno subijcere sacramēto fidei adactū conatus est. Quod animaduertēs Nunius unus
 è tutoribus, puerum in arce ac præsidio collocatum ab iniustitia patruī asseruit. Regnauit
 Alonsum VIII. Ferdinandus annos XXXI. Alonsum igitur octauus, cognomento Bonus, ex Helionora
 Ricardi regis Angliæ filia, plures suscepit liberos, inter quos Henricum, qui postea regna-
 uit: Blancham quæ nupsit regi Gallorum, ex qua diuus postea Ludouicus genitus est: Be-
 rengariam quæ Alfonso regi Legionensi, ex qua Ferdinandus tertius: Hieracam, quæ Lusitaniae,
 & Helionoram, quæ Aragoniæ reginæ fuere. Igitur Alonsum, quum semel aduerso
 Marte pugnaret contra Saracenos, temeritate & arrogātia ducis Didaci de Haro principis
 de Viscaia, apud locum de Halarcos instaurato prælio iterum congressus, insigni eos clade
 afflixit, cæsis fere. CCC. milibus, ubi crux ei è cælo ueluti magno Constantino quondam
 apparuisse dicitur. Eadem fere tempestate Romam misit Rodericū præsulē Toletanum,
 ad impetrandas in expeditionem Saracenorum collationes. Excessit anno M. CLX. regni
 autem LIIII. Post quem rem tenuit Alonsum IX. Ferdinandi regis Legionis filius, an-
 nos XXVIII. Cui successit Henricus Alonfi VIII. regis Castellæ filius, puer admodū,
 impulsorēque Aluaro comite tutore, consobrinā eius Lusitaniæ regis filiam, inconsulto
 Pontifice, in matrimoniū cepit. Quod postea ab Innocentio III. diremptum fuit. Perijt
 una cum pueris ludendo & gulæ casu, apud Palantiam urbem, anno secundo quā re-
 gnare cœperat, Ferdinandus tertius, Alonfi VIII. filius, patris ac patruī sine liberis dece-
 dentis regna obtinuit, omnium Hispaniæ regum felicissimus, simul & potentissimus.
 Nam post illam Saracenorum irruptionem, primus Hispaniam ferè omnem restituit, Hi-
 spali,

spali, Corduba, Vandalia, Beticâque magna parte recuperatis. Saracenosq; in angulum quasi quendam Beticâ, quem Granatâ regnum appellabant, conclusit. Tarraco alioquin iustitia & religione, ut statuat ei à principibus oblatam, moriens nullo pacto statui mandauerit. Eius gesta persequitur Rodericus Præsul Toletanus, qui ad hæc usque tempora peruenit; ex Beatrice filia ducis Brabantia suscepit Alfonso x. qui post eum regnauit, è secundo matrimonio plures alios. Huius quoque auxilio hoc tempore rex Tarracoenensis Iacobus cepit insulas Baleares, uti refert Cusentinus, anno M. CCLII. Alfonso x. Ferdinandi filius, Violantam Iacobi Aragonensis filiam duxit, qua ob sterilitatem abdicata, Christianam Dacia regis filiam, conspicua forma, in matrimonium accersiu. Quæ dum in itinere esset, præter spem, repente grauida apparuit, ex quo ab Alfonso ante nuptias abdicata est, quam postea regis frater Philippus abbas Vallisoleti, & de Cauis rubis, simul & præsul Hispalensis, sprete religione ac sacerdotio duxit in matrimonium, grauius ferente fratre. Alfonso igitur plures suscepit postea liberos, Ferdinandum qui Blancham diui Ludouici filiam duxit, cuiq; pater superstes fuit, Sanctium qui postea regnauit, Ioannem, Iacobum, Petrum, Berengarium, & Helionoram. Ex concubina uero Beatricem, quæ locata Alfonso Lusitaniæ regi Dionysium peperit. Ex his igitur Ioannes multa aduersus Saracenos bella fortissime gessit, uxorem duxit Margaritâ Marchionis Montisferrati filiâ. Ad Alfonso redeo, cuius domi, & in ocio, multa præclare gesta memorant. Leges à maioribus in Hispania conditas, immensum opus, in septem digessit uolumina, quæ partitas appellant. Edidit, aliorum tamen ingenio, historiam orbis, quam generalem Hispani uocant. Canones item in astrologia, quas tabulas nominant Alfonsoas, unde astrologi cognomen est adeptus. Prædicatur præter hæc liberalitas publicaq; eius munificentiâ: quippe qui in Ferdinandi & Blanchæ nuptijs congiarium populo dedit, pauperes omnis uestibus uiritim donauit, Imperatorem Constantinopolitanum à Soldano captum ære ingenti collato redemit. At idem foris non æqua felicitate res gessit. Nam Saracenus Granatæ rex, rupto cum eo foedere, Murtiæ quædam loca, tum Xeritium oppidum, post longam obsidionem consecutus est: quo bello pulcherrimum facinus Garciæ Gometij Carillo, qui arcis præerat, memoratur. Hic extremam expectans ruinam, ac solus interfectis cæteris restitans, in hostes ruit, stragemq; circa se fecit, aliquandiu irruptionem impetumq; moratus: tandem uiuus captus, ob fortitudinem uenia donatus, & ad Alfonso incolumis remissus est. Sed & regni proceres passim rebellantes, ac cum Granatæ rege conspirantes habuit. Causa discordiæ diminuta regni iurisdictio, quod Dionysium ex filia nepotem Lusitaniæ regem, qui ante regi Castellæ suberat, à tributo & uectigali immunem fecerat, illis in consilio reclamantibus. Dum de Frederici secundi abrogatione ageretur, delectus ipse imperator à bona electorum parte in Germaniam profectus est: uerû spe frustratus, paulo post redijt, nihilo meliora domi offendens, morte filij Ferdinandi de la Cerda comperta. Reges quoque Granatæ & Belamarini, per ipsius absentia occasionem magna Beticâ Vandaliaq; incommoda intulere, cecidereq; Sanctium Aragoniæ infantem Præsulem Toletanum, ac Nunium de Larca. Sanctius item eius filius secundo loco genitus, regno occupato, patrem uenientem exclusit, qui Hispali subsistens ex animi dolore decessit, Sedente Alexandro IIII. Sanctius quartus Alfonso filius, annos XI. regnauit. Cum Saracenis feliciter dimicauit, quibus Tarracoenam, quondam Carteiam uocatam, ademit. Regem de Phez Machometum appellatû, ac Benyrizaph ex Africa cõtra Hispaniâ maxima classe soluẽtes, p̄ Benedictum Zachariæ Admiratum, bello nauali superauit. Patrem redeuntem è Germania, regno occupato, non admisit. Sæuus natura fuisse traditur, in disciplina præsertim militari minima de causa milites plectendo. Apud Pacemiuliam, quatuor hominum milia trucidari iussit, quod in tumultu quodam exorto, Alfonso fratris filium, regem appellauissent. Ferdinandus quartus Sanctij filius, ex Maria coniuge, Alfonso de la Molina fratris Ferdinandi III. filia, Anno M. C. C. C. V. extincto patre, puer in genetricis tutela remansit, cuius prudentia multa euasit pericula. Nam cû Alfonso de la Cerda, qui se Castellæ regẽ dicitabat, ac regibus Nauaræ, Lusitaniæ, & Aragonû grauiâ bella p̄ legatos gessit. Sed & huius mulieris nõ minor religio narrat, diuendita lautiore supellectile, ut egẽtibus subueniret, ipsa fictilibus frugiq; uictu & abstinentia singulari est usa. Cœnobio septem egregia cõstruxit. Ferdinandus igitur dicitur

Beatrice
Brabantina
Iacobus Tarracoenum rex
Christiana
Dacia
Alfonso x.

Alfonso x.
astrologus

Garciæ
Carillo

Sanctius IIII.
Carteia recepta

Mariæ religio

per

- Alfonfus XI.** per ætatem licuit, ex Constantia regis Lusitaniæ filia, Alfonso XI. genuit, qui Castellæ regno successit, & Helionoram quam Alfonso Aragonum regi locauit. Zeliam oppidum ex Saracenis recepit. Delatoribus dicitur aures præbuisse, quare duos nobiles uiros è familia Carutial necari sola suspicione iussit. Regnauit annos XV. Alfonso eius filius anno M. CCC. X. aduersus Saracenos Almohazen Machometem & Hynzeph reges Bellamari & Granatæ feliciter dimicauit, subiugatis oppidis Alcala de Bencay, quam nunc Regalem appellant. Gundissalum Martini magistrum de Calatraue uirum maximum, & de Hispanis bene meritum, leuibus de causis necari mandauit. Ipse uero dum oppida Sarant, & Zibatar obsidere cœpisset, pestilentia castra passim occupante excessit, superstitite filio Petro. In ea obsidione res mira, & Scauolæ Romani exempli æmula narratur. Saracenus quidam patriam cæde regis liberaturus, ex oppido egressus, gladio clam sub ueste abdito per castra inimicorum ad Hispaniæ regem contendit. Captus, ubi res detecta, & gladius manifestatur, rex hominis uirtutem & audaciam admiratus, incolumem remisit, qui ut domum peruenit, regis sui uitare iram non potuit, quod clam eo rem fuerit aggressus, statim necatur. Regnauit Alfonso annos XL. Petrus autem filius XVIII. qui omnes Hispaniæ reges crudelitate, parricidijs, ac scelere superauit, cunctam nobilitatem, tum proximos quosq; alios alia de causa matre frustra uociferante necando: Inter quos Petrum Stephani magistrum de Calatraue, Rodericum Gundissalui de Casanda; Alfonso Tellem Alfonso, & Martinum. Postremo aduersus fratrem Henricum sauire cœperat, ille ad Aragoniæ regem confugiens, eius auxilio Hispaniam repetit. Toletum obsidet, Petrum ad oppidum Montiel confugientem, in arcem persequitur, ibiq; obsessum tandem interfecit, regnoq; potit, tenuitq; annos VIII. M. CCL. XIX. Ante omnia proceres humanitate ac liberalitate deuinxit, ex Ioanna coniuge suscepit Io. & Helionoram, quæ Nauarræ fuit postea regina. Sepultus apud S. Dominicum dela Calzada Calaguritanæ diœceseos. Ioannes filius qui ei successit, ex Helionora Petri Aragoniæ filia suscepit Henricum iij. regni successorem, & Ferdinandum qui postea Aragoniæ rex fuit. Duo grauissima bella gessit. Primum cū Lusitanis, quod defuncto Ferdinando socero, ei ratione uxoris succederet. Illi uero suffecto quodam Ioanne notho ordinis equestris ex stirpe regia Ioanni restiterunt, à quo etiam uicto, & in morbo iam constituto, per oratores pacem impetrare non potuerunt, ea arrogantia dicitur fuisse. Interea dux Alencastriæ ac Clocestriæ regis Angliæ filius Castellæ ac Legionis regnum ad se pertinere dicitabat iure uxoris Constantiæ Petri Aragoniæ filia. Igitur Gallæciam ingressis Anglis, iuuantibus Lusitanis, Ioannes cum exercitu occurrit, pugnatumq; diu est: post aliquantulum tempus bellum id sedatum, & animi conciliati ob matrimoniū Catherinæ ipsius ducis filia, & Henrici Ioannis huius filij. Perijt autem Ioannes lapsu equi, cui Henricus ipse ex ordine tertius successit, regnauitq; annos XVI. M. CCC. XC. Ex Anglicano matrimonio quod supra commeraui, Ioannē II. præter omnium spem edidit, cum longo prius interuallo Mariam & Catherinam suscepisset, quarum primam locauit Alfonso fratris Ferdinandi filio, mulierem longe sapientissimam, quæ annos XXXV. Aragoniæ regnum uiro absente, & res in Italia gerente, administrauit. Excessit autem ipse Toleti, Ioanne II. filio successore in cunis relicto, ac Catherina matre, & Ferdinando patruo, Alfonso patre, illius qui postea rex Siciliæ fuit, tutoribus adhibitis. Is cum primum per ætatem licuit, ex Mariæ ipsius Ferdinandi patru filia matrimonio Henricum IIII. Ex Helisabeta uero Ioannis regis filia Alfonso & Helisabetam suscepit. Cum Saracenis bella gessit; Aluarum de la Luna præcipuum inter amicos habuit, cuius gratia multa passus bella à propinquis regibus quibus ille infensus fuerat, qui pulsus tandem, deinde reuertens, ad extremum ob nimiam arrogantiam regi ipsi inuisus, capite plectitur. Bellum maximum sustinuit, Alfonso & Ioannis Aragonensium eius cognatorum, ad quod componendum legatus cardinalis de Fuxo missus à Martino V. adhibitis utrinq; pacificatoribus atque arbitris, rem composuit: inter quos Præsul tunc Valentinus Alfonso Boria, qui postea Calistus tertius fuit, partes Alfonso Aragonensis tutabatur. Vincentius uero ordinis prædicatorum, qui postea inter sanctos relatus fuit, alteram fouebat partem. Quo etiam impulsore, Ioannes ipse Iudæos omnis relictis bonis, ex Hispania discedere iussit, nisi qui Christiani fieri mallent. Bona igitur pars, metu amittendæ rei, sacro

Saraceni
gestum par
Scauole

Petrus

Henricus ij

Ioannes I.
Henricus iij.
Fer. Arag.
rex
Anglorum
motus

Io. ij. Maria
Catherina

Henricus iij.
Helisabeta
soror
Aluarus de la
Luna
Pax inter He
ricum, Alfon.
de Ioannem
Iudæi expulsi
Marani

sacro fonte abluti: clam uero paternis legibus inuigilantes, pessimum genus hominum
 euasere. Hi sunt quos Marranos hodie uulgus appellat. Ioannes igitur rebus cōpositis, ex-
 tinctus est cum regnasset annos XLVII. Henricus IIII. uiuo patre in regno cōfirmatus,
 cum prius Asturibus, alijsq; regni paterni populis præsuisset. Anno M.CCCCLIII.
 Oppida nonnulla per legatos ex Saracenis recepit: Zibalthar per Murciae ducem (Nam
 huiuscemodi oppida saepe utrinq; uariabant) Estiponam prope Malacam, per Ioannem
 Pachachum Marchionem de Villera, Archidonam per Petrum Giron magistrum de Ca-
 latraue. Inter praeipuos habuit aulicos Petrum de Mendoza Praesulem Secontinum, in
 patrū postea collegium eius opera cooptatū, missis ad hoc ad Calistum iij. oratoribus, in-
 ter quos fuit Rodericus Praesul Valentinus, quem uidimus Pauli tempore molis Hadria-
 nae praefectum. Henricus deinde Nauarrae regnum per Caroli mortem Ioannis Aragonis
 filij, armis adsecutus est. Ex coniugio nihil liberorum suscepit, quod eum inhabilem uene-
 ri, ac uirilitate deficere constans esset fama. Filiam spuriam, quam suam esse sibi persua-
 rat, regni haeredem instituerat, si per proceres licuisset, qui omni studio resistentes, Helisa-
 betam eius sororem illi praetulerunt. Cui Praesul Toletanus, caeteriq; nobiles, Ferdinan-
 dum Ioannis Aragonensis regis filiū, eius propinquū, in matrimoniū accersiuere, concilia-
 tisq; nuptijs, cuius rei gratia missus à Sixto Pontifice Rodericus Boria legatus, ac Roma-
 nae ecclesiae uicecancellarius fuerat, anno M.CCCCLXXI. pax ac concordia inter re-
 ges inita, & Henrici consensu Ferdinandus una cum coniuge, legitimus regni utriusque
 haeres est institutus, ac post eius mortem rem suscepit, nulli maiorum suorum felicitate ac
 potentia secundus: ut qui limites imperij, gloriaeque Hispaniae propagauerit, & gentem Sa-
 racenicam quae Granatae regnum, Beticae partem, annis iam prope DCC. occupauerat,
 suis armis ac uirtute anno M.CCCXCII. penitus expulit, ex quo sectam ac potentiam
 eorum debilitauit, ut nemo dubitet paruo iam negotio reliquias quae Africam tenent, euer-
 ti posse. Religionem praeterea in tota prouincia magnopere auxit, expulsis pseudochristia-
 nis, quos Marranos uocant, de quibus supra mentionem feci. Deinde eiectis omnibus qui
 in ordine minorum citra illius obseruantiam ac instituta uiuebant: quorum ingens nume-
 rus, multaq; milia discessere. Sed & regijs auspicijs nauatae nouum ingressi pelagus nostros
 Pericecos lustrauere, ac ignotas orbi insulas, de quibus alio loco dicam, Hispanorum gazae
 adiecerunt. Lusitaniae regem de sinibus tumultuantem, breuiter armis compressit, ac in uni-
 uersa Hispania mores populis, ociaq; ferro dedit. Pro quibus meritis suarum animos gen-
 tium obsequentissimos habet, & ab Alexandro Pontifice, ac patribus rex Catholicus ap-
 pellatus, ac omnium consensu, lauream inter principes Christianos meritis & autoritate
 maiorem hodie refert. Non minor Helisabeta uirtute, animoq; uirili matrona uisa est, anno
 superiore extincta, quae mater castrorū honoris gratia, nō modo dici poterat, sed & religio-
 nis, & Hispanicae quietis, cū uiri sapiētissimi cōsilijs omnibus in rebus praesto fuerit. Hos
 igit ad beatas quādoq; sedes deducturus deus omnipotens, in hac uita exercuit, ac orbitate
 mulctauit, unico filio adolescēte amisso regni principe, speq; nominis tāti. Verū diuina pro-
 uidentia nō minoris indolis generū regnis adoptauit Philippū archiducē Maximiliani Cae-
 saris filiū, cui pater habenas post secula tradat. Ferdināus post haec cū Frederico regi Sici-
 liae, ppinquo suo, expulso subuenire pararet cōtra Gallorū regē, in eā cōcordiā uterq; rex
 uenit, ut Apuliā atq; Calabriā sibi retineret omni ditiōe, reliqua Gallus. Verū exorta post-
 modū inter eos de finibus cōtētio est, magnoq; se ambo iudice tuētes, ad arma deuenerūt.
 Gundifaluus Ferdināus Hispanorū dux, q ut alter Viriatus uirtute armisq; nuper effulsi-
 primū laceffit, ac Baroli obsessus, ea fuit animi cōstantia, ut paulatim emergens, parua ad
 modū & collectitia manu maiores Gallorū copias fuderit, ac eorū ducē Viceregē appella-
 tum interfecit. Fama deinde uictoriae peruagata diuersis in locis, uarijsq; praelijs superior
 semper apparuit, donec oppidatim uī cuncta subegit, ac Neapoli demum recepta, muni-
 tissimam illam & inexpugnabilem arcem breui post tempore in potestatem redegit, muro
 ponteq; Hispanorum solertia superatis, ac custodibus partim caesis, partim captis. Sum-
 ma deinde belli ad Caiētā redacta, quo se Gallorum reliquiae ad octo milia ex fuga re-
 ceperant, clausisq; obsidione, supplementum post annū armatorū fere decem milia super-
 uenere, magnis machinis, bellicisq; operibus instructa, quibuscum Italici principes non-
 nulli aderant. At Gundifaluus quanq; uenientibus occurrere animus non deesset, maluit
 tamen

Henricus iij
 Zibalthar
 recepta

Nauarra
 regnum

Ferdinandus
 rex & eius
 praconia

Helisabeta
 regina

Philippus
 Archidux
 Foederis cum
 Gallo forma
 Gundifaluus

tamen Fabianis artibus bellum ducere, atq; hoc modo lenta obsidione sine cæde potiri: & fortunam periclitando, ac militum sanguine abutendo, repentina hostem clade superare. Quod proculdubio euenit. Nam ad ultimam redacti famem Galli, & à suis ob metum appropinquare nolentibus frustra auxilium prestolantes: primum hi, qui montem Caietæ uicinum tenebant, deditioem fecerunt: post hos uero ciuitas tota anno. M. D. I I I I. Gundi-
 Ro. miles
 saluus igitur uix toto triennio elapso, Siciliae totius regno potitus, Neapolim se recepit: ubi rebus in pace constitutis, pro rege præsidet, iuraq; populis dicit. In quo factum periculum nunquam Hispanum ducem feliciorē quàm Romano milite fuisse. Nam Prosper ac Fabritius Columnenses, maximum uictoriæ pondus accessere: nec contra hoc tempore Romanus unq; fortior q; Hispano duce: ut ex Italicis x I I I. conspeximus, qui in eo bello cum totidem Gallis congregientes, toto spectante exercitu superiores fuere. Ferdinandus itaq; rex his rebus per hunc gestis tributum Pontifici misit, album equum, ad quem Alex. v I. Ferdinandū reliquo remisso, taxauerat. Quumq; satis animi, uiriumq; ad reliquas Italiae oras inuadendas habere posset: cupiens tamen arma ciuilia, quæ coactus suscepit, in crucis inimicos conuertere, triennales cū hoste inducias pepigit, hoc animo, ut in Africanam expeditionem se accingat: cuius iam initia dedit. Quod utinam eo diutius superstitē absolui contingat, ut res Christiana tot principum ambitione atq; discordijs tandiu lacessita, unius saltem religiosissimi prouidentia, uirtuteq; resipiscat.

De regnis Nauarræ, Aragoniæ, & Lusitaniæ.

Nauarræ
 reges
 Enecus rex
 primus
 Garfias Ab
 arca
 Garfias Tre
 mulentus
 Sanctius

Ramirus rex
 primus Arag.
 Sanctius
 Petrus

Petrus alius
 rex
 Ramirus mo
 nachus rex
 factus
 Raimundus
 Iacobus
 Baleares insu
 læ & Valētia
 receptæ
 Petrus
 Iacobus Don
 gianus
 Fredericus
 Martinus Ia
 cobi filius

EQVID autem Hispanæ desideretur historia: cæterorum regnorum in ea natione que fuerint initia, par fuerit paucis explicare. Ac primum Nauarræ regnum: quod inter Vascones partim etiam Cantabros continetur: cœpit circiter annum. D C C C L X I. à quodam Eneco comite Bigorræ. Hic è montibus Pyreneis in uicinam Nauarræ planitiem cum exercitu descendens, omnē eam regionē à Saracenis liberauit: pro quibus meritis, rex in eo loco primus appellatus, successorem habuit filium Garfiam: postea Sanctium cognominatum Abarcam, qui contra Saracenos res gessit magnas, Aragonēseq; regnum magna ex parte adauxit. Garfiam & ipse filium successorem dimisit, cognomento Tremulentum: hic deinde Sanctium filium cognomento Maiorem, quintum Nauarræ regem, qui duxit in matrimonium Eluiriam comitis Castellæ filiā pariter & hæredem: ex qua Sanctius Castellæ rex postea uocatus fuit, sicut supra in Castellæ regibus commemorauī. Tris hic liberos suscepit, Ferdinandum cui Castellæ, Garfiam cui Nauarræ, ac Ramirum ex cōcubina, cui Aragonense regnum dimisit, anno. M. X V I, à quo Aragonenses postea reges. Ipse uero Ramirus in debellandis Saracenis, maiorum suorum uirtutem magnopere referebat. Nō minor etiam gloria filij ac successoris Sanctij: qui in Oscæ obsidione, sagitta uulneratus interiit: relictiis Petro Alfonso, & Ramiro filijs: è quibus Petrus successit: qui Oscam, & nōnulla oppida Aragonensi adiecit imperio. Hic à Roderico Cido qui Valentiam cepit, dū Saracenis auxilio ueniret, in bello captus, deinde dimissus ex liberalitate fuit: anno. M. L X V I I I. ut in Alfonso v I. supra diximus: cui ille militabat. Igitur primis duobus fratribus sine hæredibus defunctis, regnū ad Petrū quendā priuatum, bonū alioqui uirū existimatū, deferunt: sed breui tēpore cū minime satisfaceret, eo abrogato, tertium fratrem Ramirū monachū in cœnobio agentē, regem cōstituit, qui unicā filiā in regno susceptā Viracam nomine Raimūdo Barcinonis comiti locauit. Hic postea soceri loco Aragoniæ regno successit, cui Barcinon patrio iure accessit. Deinde ex successione Iacobus circiter annū M. C C L. annis X L. id regnum tenuit, qui Alfonsi X. Castellæ regis socer fuit: ac, ut refert Cusentinus, maiorem & minorem insulas Balearicas recepit. Valentiam quoq; olim, ut diximus, à Roderico Cido recuperatam, deinde deperditam, rursus regno Aragonensi restituit: quo tempore Ferdinandus Castellæ rex etiam recuperauit Hispaniam, præter Granatam. Petrus huic filius deinde successit, ille cui Nicolaus I I I. Pontifex concessit regnum Neapolitanum: quiq; nauali prælio cū Gallis decertauit, & ex uulnere occubuit, relictiis Iacobo cognomento Dongiano, & Frederico filijs: de quibus etiam in rebus Siciliae dicam. Fredericum Clemens v. Sardinia regem fecit, hac conditione, ut Saracenos inde depelleret, cum diu Genuenses ac Pisani de ipsius imperio decertassent: anno M. C C C X I I I. Res deinde Aragonensis ad Martinum Iacobi filium deducta, qui superstitē tantū una filia regi castellæ nupta moriens in discepta,

in disceptatione populos dimisit, cum alij ad comitē Vrgellensem, alij ad Ioannem II. Castellæ regem, nonnulli autem ad ipsius Ioannis patrum Ferdinandum rem deferrent. Vicit itaq; Ferdinandus, ac omnium consensu rex Aragon. declaratur; anno M. CCCC VII. arbitris postea iudicantibus, Petro Luna, qui postea Benedictus xij. Pōt. & Vincentio ordinis prædicatorum. Hic igitur Ferdināus Ioannis primi filius fuit, frater Henrici iij. patruus Ioannis castellæ regum, ac pater Alfonsi illius, qui postea Siciliæ rex fuit, uir magnus admodum bello ac pace, Tutor quoq; Ioannis fidiſſimus. Schisma eius temporis exortū, ut tolleretur omni studio conatus est, Constantiense concilium procurādo: Petrumq; Lunā, quamq; amicissimum, & ciuem suum, ut se pontificatu abdicaret, quando precibus compellere non potuit, ab se expulit. Saracenorum in Granatæ regnum penetrando, magnam edidit stragē, Antequedra oppido per uim recepto. Sed hoc fortitudinis: illud etiā modestiæ fuit, quod Ioanni fratris filio Castellæ regi uictoriā adscripsit. Adsecutus Aragonense regnum, eò concessit cum uxore & filio natu maiore Alfonso: reliquis Ioanne ac Petro apud Castellam relictiſ, quibus patrimonium suum diuisit, regi q; Ioanni fratris filio commendauit. Alfonsus deinde patri successit: quo uiuente, Mariam Henrici iij. patrum filiam in matrimoniū duxit, quæ uiro in Italia res gerente, annos x xv. summa prudentia Aragonense regnum administravit, sterilis alioqui: quapropter Alfonsus è stupro mulieris nobilis Valentiniæ Ferdināum genuit, quem postea Siciliæ, Ioannem uero fratrem Aragoniæ successores dimisit: qui pater Ferdinandi nunc regnantis fuit: ac Blanchæ uxoris, quæ Martini regis coniunx extitit, iure hæreditario Nauarræ regnum adsecutus, Carolum ex ea susceptum ei præfecit: lites q; inter patrem & filiū de re postea fuerunt, quas ipsius Caroli mors immatura diremit. Is Io. natura bonus: alioquin infortunatus, ac bellis & laboribus exercitus plurimis, orbatus insuper luminibus in senectute: annis hinc x xv. decessit. Cuius uices perpetua filij nunc Hispaniæ regis felicitas compensat. Nauarrenses cum uacui regni diuersis competitoribus aliquandiu armis restitissent, in potestatem tandem Henrici iij. Castellæ regis, cuius supra mentionē feci, uenerunt. At sub eius hodie successore feliciter degunt. Deinceps pauca de regno Lusitaniæ, quod circiter annum M. C. X. cœpit hoc modo. Henricus Lotaringiæ comes è Gallia ueniens, magnas aduersus Sarracenos res gessit, pro quibus meritis Alfonsus vi. castellæ rex permotus filiam notham nomine Tyresiam ei locauit: Gallaciæ partem quæ in regione Lusitaniæ continetur, pro dote assignando. Ex eo postea matrimonio natus Alfonsus, qui primus Lusitaniæ rex appellatus est. Primus item qui Vlyxiponam à Sarracenis recepit, quorum quinque simul regibus uno prælio superatis, quinque scutorum insigne facti monumentum posteris reliquit. Verū hoc decus in matrem crudelitate fœdauit, quam, quod post uiri mortē nupsit, in uincula coniecit, nec ut eam dimitteret, tunc per legatū à Pont. missum, compelli ulla ratione aut interdictione potuit. Quapropter materna in eū ira atq; imprecatio causa fuit, ut ab hostibus caperetur. Huius continenter ex ordine successores usq; ad ætatem nostram xiiij. numerantur. Post Alfonsum Sanctius, Alfonsus ij. Sanctius ij. cognomento Capella, Alfonsus iij. Dionysius, qui fuit è filia nepos Alfonsi, x. regis castellæ, ab eoq; impetrauit perpetuam ab omni uectigali immunitatē, cum prius reges Lusitaniæ Castellæ regibus subijcerentur. Alfonsus iij. Petrus Ferdinandus, Ioannes nothus ex ordine ac religione militari uocatus ad regnū, animo uir ingenti, ciuitatem Septensem è Sarracenis bello recepit, felix septena liberorum prole, inter quos Eduardus, Ferdinandus, Ioannes, Petrus, Henricus, & Eduardus fuere. Ferdināum uitæ abstinentia pariter & religione inter beatos referunt. Is enim bello Sarracenorum captus ea patientia in custodia apud eos uixit, ut molæ (ea enim uiuere cogebatur) cum famulo quamq; per se sufficiente suas partes obiret. Ioanni filia tantum duæ fuerunt, quarum altera Alfonso, altera Ferdinādo ex fratre Eduardo filijs locatæ. Petrus Petrus alterū Aragonum regem genuit, qui sine successore decessit, & Ioannem regem item Cypri: tertium uero Iacobum, qui in patrum postea collegium cooptatus, sanctis moribus ac fama conspicua sub Pio ij. Florentiæ excessit, ac tumulatus est. Henricus infans in Atlantico primus Pelagouas insulas reperit, de quibus in Aethiopia postea latius dicam. Eduardus autē rex natu maior Ferdinandum genuit, & Alfon. v. qui post parentem regnauit. Hic Zeliam, Tigem, & Alcazar Africae ciuitates prælio expugnatas regno Lusitaniæ adiecit. Ex sororibus alteram Io. Castellæ regi, alteram Helionoram Friderico iij. Imperatori locauit, ex qua

Alfonsus

De regno Lusitaniæ

Henricus

Alfon. vi.

Tyresia

Alfonsus primus rex

Sanctius

Alfonsus ij.

Sanctius

Capella

Alfonsus iij.

Dionysius

Alfonsus iij.

Petrus

Ferdinandus

Io. nothus

Eduardus

Alfon. v

Zelia, Tigem

Alcazar

receptæ

c

Maximi

Maximilianus nunc Cæsar est genitus: uir sane foris domiq; præclarus, & ingenijs maxime fauit. Cuius rei gratia præcipuos inter aulicos habuit Georgium summū theologum, qui nunc agit Romæ eius opera cardinalem Vlyxiponensem. Ioannes Alfonso patri successit, qui ætate florēte lapsus ex equo, sine liberis decessit. Post quem Emanuel eius frater rem hodie tenet.

Ioannes ij.
Emanuel

R. VOLATERRANI COMMENTARIORVM VRBANORVM LIBER III. GALLIA

Celte
Galli
Germani
Galate

Diuisio
Gallie
Brache

ALLOS omnes & Germanos uno uocabulo ueteres Græci Celtas, Romani Gallos appellabant. Nam & Germaniam Comatam Galliam dicebant. Postquam uero Rhenum transiere, inq; Gallorum finibus constitere, ab inita quodam modo adfinitate, Latini Germanos uocauerunt. Gallos deinde Græci Galatas, ab Herculis filio. Hercules enim, ut scribit Diodorus li. ij. de uicto Geryone, in Galliā ueniens Alexiam condidit ciuitatem, ac è uirginis cuiusdam eius loci indigenæ cōplexu Galatē genuit, qui regnum obtinēs incolis nomen dedit. Isidorus quoq; ἀπὸ τοῦ γάλακτος dicit appellari, quod Gallorū corpora ob imensa frigora modo lactis albescant. Quod sanè non discrepat à uersu Vergiliano. Virgatis lucent sagulis tum lactea colla. Romani triplicem fecere, Togatam, eandem & Cisalpinam in Italia, à Toga cum Latio cōmuni. Comatam, quo nomine, ut ait Plinius, omnem transalpinam Galliam uocabant, ab intonsis crinibus, ut Lucani etiam carmen testatur. Crinibus effusis toti perlate comatæ. & Brachitam olim que nunc Narbonensis, teste item Plinio, dicta est à Brachis, id est, femoralibus prolixis, quibus utebantur, ut est author Strabo, qui etiā præter hæc sagis & uestibus breuibus, quibus uix nates tegerent, eos utentes dicit, quod & nostra uidimus ætate. Femoralia uero adhuc durant, quanq; sunt qui & brachas aliud genus uestis dicant, nulla tamen autoritate. Rufus Gallias cum Britannijs in prouincias xviij. diuidit. In Alpes maritimas, Massiliensem, quæ & Prouincia dicitur, Ambianensem, Vienensem, Narbonensem, Nouempopulanā, Aquitanias duas, Alpes Gagias, Enaxuma Sequanorum, Germanicas duas, Lugdunenses duas, Belgicas duas. In Britannia maxima Cæsariensi, Britannia primam, & Britanniam secundam. Cæsar in Celtas, Aquitanos, & Belgas eos diuisit. Augustus in quatuor, Aquitaniā, Lugdunensem, Belgicam, & Narbonensem. & hæc quidem quæ antiquitus de Gallia diuisione traduntur. Nunc sigillatim loca repetenda.

DE ALPIBUS.

Quatuor
Alpium uia
Pœninæ &
Graia & Co
tia idem.
Cotius rex
Cotus
Alpes summe
S. Bernardus

ALPES primū quas contra barbaros Italiae deus obduxit, patent longitudine à Varo ad Arsiam Istriæ fluuiū pass. mil. ccccl. altitudine uero infra famam, ex quo trañcere Annibali nō tam difficile fuit quàm authores cōmemorant, ut Polybius testatur. Alpinos prædones omnes esse cōstat, ac à Iulio Cæsare quondam per legatū Serg. Galbam perdomitos, dein à Tyb. Cæsare uiuente Augusto, ut ex arcus inscriptione in eo loco apparebat. Imper. Cæsari Tyb. Diui fil. Aug. Pont. Max. imper. xxiiij. Trib. pot. S. P. Q. R. Quod eius ductu auspicijsq; gentes Alpinae omnes quæ à mari supero ad inferum pertinebant, sub imperium populū Ro. sunt redactæ. Ad eos igitur quatuor aditur uijs, una per Ligures mari proxima, altera per Taurinos, qua Annibal & Hercules trāsmisere, quorum gratia Pœninæ & Graia appellata, eadem & Cotia, in quibus xij. fuisse ciuitates Plinius testatur, regnum quondam Cotij regis, qui perdomitis Gallis eas construxit militibus utatoribus accommodas. Is Marcellino teste Cæsaris Augusti amicissimus fuit. Cotus autem Thraciæ rex alius, qui, ut legitur in Cæsaris commentarijs, Pompeianas partes fouit. Alpibus hodie mons Cinesius nomen est, tenduntq; in Prouinciam & Hispaniam citeriorem. Tertia uia per Salassios, quas Cæsar summas appellat, ac latronibus purgauit, nunc S. Bernardi, non quidem illius abbatis celebrati, sed cuiusdam Augustensis archidiaconi, qui in eo mōte inter nemora persanctie degisse dicitur.